

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Pěstounská péče

Foster care

Bakalářská diplomová práce

Kamila Geryková, DiS.

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Pavel Kliment, Ph.D.

Olomouc 2013

Autorské prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Kopřivnici dne 26. 11. 2013

.....
Kamila Geryková, Dis.

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Pavlu Klimentovi, PhD. za velmi užitečnou a cennou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské diplomové práce.

Obrovský dík patří mým kolegyním v Centru psychologické pomoci p. o. v Novém Jičíně, za jejich úžasnou podporu a vedení, které vedlo k úspěšnému dopsání této bakalářské práce. Rovněž velký dík patří pěstounským rodinám za to, že souhlasili se zapojením do výzkumu.

Obsah

I TEORETICKÁ ČÁST	5
Úvod.....	5
1 Základní pojmy.....	8
2 Historický vývoj pěstounské péče	13
2.1 Období do roku 1918	13
2.2 Období první republiky.....	14
2.3 Období 1945 – 1989	15
2.4 Období po roce 1989	15
3 Pěstounská péče	16
3.1 Právní ukotvení pěstounské péče	16
3.1 Formy pěstounské péče.....	17
3.1.1 Pěstounská péče klasická	17
3.1.2 Osobní poručenská péče.....	18
3.1.3 Pěstounská péče příbuzenská	19
3.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	19
3.2 Osoba pěstouna	20
3.3 Motivace pěstounů	22
3.4 Proces od podání žádosti až po přijetí dítěte do rodiny	24
4 Změny v pěstounské péči po 1. 1. 2013	30
4.1 Důležitost náhradního rodinného prostředí	30
4.2. Změny v odborných přípravách žadatelů	30
4.3 Změny ve zprostředkování náhradní rodinné péče	31
4.4 Doplnění k pěstounské péči na přechodnou dobu	31
4.5 Zrušení zařízení pro výkon pěstounské péče	32
4.6 Práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče a uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče	32
4.7 Finanční podpora pěstounské péče	35
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
5 Cíl výzkumu	41
5.1 Metodika výzkumné části	41
5.1.1 Předvýzkum	42
5.1.2 Vlastní výzkum	43

5.1.3 Rozhovor	43
5.2 Seznámení s respondenty a analýzy jednotlivých rozhovorů	44
5.2.1 Rodina R1	45
5.2.2 Rodina R2	46
5.2.3 Rodina R3	48
5.2.4 Rodina R4	49
5.2.5 Sociální pracovníce SP1.....	51
5.2.6 Sociální pracovníce SP2.....	52
5.2.7 Sociální pracovníce SP3.....	52
6 Shrnutí výzkumného šetření.....	54
Závěr.....	56
Seznam použité literatury a zdrojů	57
Seznam zkratek.....	58
Přílohy	59
Seznam tabulek.....	61
ANOTACE	65

I TEORETICKÁ ČÁST

Úvod

*„Dítě, na jehož natažené ruce se častoodpoví odmítnutím,
může navždy ztratit schopnost projevovat
svou něžnost a vycházet vstříc.“*

Stefan Garziński

Při volbě tématu mé bakalářské práce jsem vycházela z mého zaměstnání i aktuálního dění v sociální oblasti. Problematika pěstounské péče mne velice zajímá jak profesně, tak také osobně. Téma pěstounské péče je mi profesně velice blízké, neboť pracuji jako sociální pracovnice v Centru psychologické pomoci, p. o., detašovaném pracovišti v Rodinné a manželské poradně v Novém Jičíně. Mou náplní práce je terénní sociální práce s pěstounskými rodinami. Během mé praxe v sociální sféře jsem zjistila, že veřejnost má nedostatečné, neúplné nebo zkreslené informace o problematice pěstounské péče. Měla jsem možnost nahlédnout zkušenostem a postřehům přímo od samotných pěstounů či odborných pracovníků v této oblasti. Poznatky z praxe zahrnují také do mé práce.

Pěstounská péče prošla v posledních letech zásadními změnami, kdy podněty vzešly z řad samotných pěstounů, odborníků z oblasti náhradní rodinné péče a byly také inspirovány zahraničními trendy a modely. Dnes je pěstounská péče jako jedna z forem náhradní rodinné péče brána jako profesionální péče o děti, které z různých důvodů nemohou vyrůstat ve svých vlastních biologických rodinách. V České republice je v posledních letech trend oslovovat širokou veřejnost různými mediálními kampaněmi a informovat o potřebnosti pěstounské péče, motivovat lidi k pěstounství. Konečným cílem této politiky je postupně snižovat počty kojeneckých ústavů, dětských domovů či obdobných zařízení čili postupně zrušit ústavní péči a tuto nahrazovat náhradní rodinnou péčí.

Cílem mé práce je stručně popsat historický vývoj pěstounské péče v České republice, dále vydefinovat pojem pěstounská péče, její právní ukotvení, popsat osobu pěstouna, jeho předpoklady k výkonu pěstounské péče, motivaci pěstounů a popsat proces od podání žádosti o pěstounskou péči až po samotné přijetí dítěte do rodiny. Cílem je také popsat a porovnat změny, které nastaly

novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, která vešla v platnost dne 1. 1. 2013. Jaký vliv měly změny v pěstounské péči na fungování pěstounských rodin, zda byly ku prospěchu pěstounů či ne, jsem se zabývala v praktické části mé práce.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, celkem do šesti kapitol.

Teoretická část mé práce obsahuje čtyři kapitoly. V první kapitole seznamuji čtenáře se základními pojmy, které následně ve své práci užívám. Ve druhé kapitole pak popisují historický vývoj pěstounské péče v České republice. Kapitola třetí je věnována samotnému pojmu pěstounské péče, kdy se v jednotlivých podkapitolách věnuji nejprve právnímu ukotvení pěstounské péče, dále formám pěstounské péče, osobě pěstouna či motivaci pěstounů. V poslední podkapitole charakterizují celý proces od podání žádosti o pěstounskou péči až po přijetí dítěte do rodiny.

Čtvrtou kapitolu věnuji novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, neboť je jakýmsi průkopníkem velkých změn ve vývoji pěstounské péče v České republice. Zabývám se konkrétními změnami, které doplňují zajímavými postřehy z praxe.

Praktická část zahrnuje dvě kapitoly. V páté kapitole je realizováno samotné empirické šetření, které je zaměřeno na dopad změn uvedené novely, od jejíž platnosti uplynul skoro rok. Je představen metodologický rámec šetření. Pro potřeby výzkumu jsem využila kvalitativně orientovaného výzkumu. Zdrojem informací se stali pěstounské rodiny a odborní pracovníci v oblasti náhradní rodinné péče, jejichž informace jsou cenným zdrojem a mohou přispět k posouzení současného stavu systému pěstounské péče, jejich názory na současnou problematiku považuji za nezastupitelné. rozepsat

V šesté kapitole je shrnutí výzkumného šetření a provedena interpretace výsledků šetření. Očekávala jsem, že výsledky nemůžou být ještě jednoznačné, přesto lze říci, že změny v systému pěstounské péče vedou k profesionalizaci pěstounské péče. Pěstouni jsou již lépe finančně zajištěni, péče o ně je zajištěna buď orgány sociálně právní ochrany dětí nebo organizacemi, se kterými uzavřeli dohodu o výkonu pěstounské péče. Pro ně je to obrovská pomoc, protože péče o

dítě, které vyrůstalo v ústavní výchově či v nefunkční rodině, má svá specifika. Péče o ně je náročná, v mnohých případech vyžaduje spolupráci s odborníky, které jim spolupracující organizace může poskytnout. Na druhou stranu je pro mnoho pěstounů nepříjemné, že jak sami říkají, že se o ně dosud nikdo nestaral a najednou mají plno povinností. Nechápu, proč se mají vzdělávat, proč do jejich domácností chodí další sociální pracovníce... Je toho mnoho, ale jedno lze jistě říct, všem jde o zájem dítěte, proto se s postupem času společně naučí tolerovat a přijímat pomoc, která je jim nabízená.

1 Základní pojmy

V této kapitole bych chtěla čtenáře seznámit se základními pojmy, které v mé práci užívám.

Náhradní výchova

Za náhradní výchovu se považuje ta, která se uskutečňuje mimo biologickou rodinu. Cílem státu je postarat se o opuštěné či osiřelé děti, kdy dítě může být svěřeno do péče jiné osoby nebo do péče ústavního zařízení.

Ústavní výchova

Ústavní výchova představuje péči o děti v některém z typů zařízení. Jedná se zejména o kojenecké ústavy, dětské domovy, klobáčky a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je poskytována dětem, které nemohou být vychovávány ve vlastní rodině. Důvodů může být mnoho, např. závadné rodinné prostředí, úmrtí rodičů, dočasná nepřítomnost rodičů – léčba, nástup do výkonu trestu odnětí svobody. Děti tak mají možnost vyrůstat v plnohodnotném rodinném prostředí, které může mít pozitivní vliv na jejich celkový zdravý vývoj, zejména psychomotorický a psychický. Do systému náhradní rodinné péče řadíme péči jiné fyzické osoby než rodiče, pěstounskou péči, pěstounskou péči na přechodnou dobu, poručnickou péči a osvojení (adopce).

Péče jiné fyzické osoby než rodiče

Tento typ péče je zakotven v zákoně o rodině¹. Cílem je pomoci dítěti, které se ocitlo bez péče biologických rodičů, a umístit jej do péče jiné vhodné osoby, nejčastěji jsou to příbuzní dítěte. Biologickým rodičům zůstává jejich rodičovská zodpovědnost (vysvětlení tohoto pojmu viz níže). Osobám, které pečují o jejich dítě, soud vymezí rozsah jejich práv a povinností k dítěti.

¹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §45, odst. 1 až 4

Pěstounská péče

Pěstounská péče je popsána rovněž v zákoně o rodině². Jde o typ náhradní rodinné péče, kdy se o dítě nemohou postarat jeho biologičtí rodiče, a dítě je soudem svěřeno do péče pěstounů. Tito musí projít odborným posouzením a přípravou, výkon jejich péče je státem kontrolován a odměněn ve formě pěstounských dávek. Biologičtí rodiče neztrácejí rodičovskou zodpovědnost a mají právo rozhodovat o důležitých záležitostech dítěte (volba povolání, zdravotní péče atd.). Pěstoun není rodičem, ale vychovatelem dítěte. Biologičtí rodiče mají právo na kontakt se svým dítětem, není-li soudně zakázán. Podrobné informace o tomto typu péče jsou v samostatné kapitole č. 3 této práce.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

V systému náhradní rodinné péče se od 1. 6. 2006 objevil nový institut, kterým je pěstounská péče na přechodnou dobu, v zákoně o rodině také upraven³. V praxi nebyl hojně využíván kvůli nedořešeným finančním záležitostem, to ale změnila novela zákona č. 359/1999, Sb., o sociálně právní ochraně dětí z 1. 1. 2013. Jde o dočasný pobyt dítěte v pěstounské rodině z důvodů, kdy dítě nemůže po určitou dobu zůstat ve své vlastní biologické rodině, avšak je zde předpoklad, že by se po pomínutí těchto důvodů mohlo vrátit zpět do vlastní rodiny nebo se pro dítě hledá dlouhodobější řešení jeho situace – dlouhodobá pěstounská péče nebo osvojení. Pěstounská péče na přechodnou dobu je finančně podporována státem.

Poručenství

Dítě se do poručenské péče dostává po smrti rodičů nebo v případech, že rodiče byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobilost k právním úkonům. Další podmínky poručenské péče stanovuje zákon o rodině.⁴ Biologičtí rodiče dítěte si mohou poručníka sami vybrat, ale jen za předpokladu, že to nebude odporovat zájmům dítěte. V případě, že se nenajde vhodná osoba, ustanoví ji orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD). Poručenská péče může být vykonávána osobně,

²Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §45a, odst. 1, §45a, odst. 3 až 45c

³Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §45a, odst. 2

⁴Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §78 až §82

pak jde o jakýsi vyšší typ pěstounské péče, kdy pečující osoba má stejné hmotné zabezpečení jako pěstoun, zároveň má i rodičovskou zodpovědnost.

Osvojení (adopce)

Pojmy osvojení a adopce mají stejný význam. V zákoně o rodině se užívá pouze pojem osvojení⁵. Osvojením vzniká mezi dítětem a osvojitelem vztah jako mezi biologickými rodiči a dětmi. „Noví“ rodiče jsou zapsáni v rodném listě namísto biologických rodičů a získávají stejná práva a povinnosti jako by byli jeho vlastní rodiče. Vztah mezi biologickými rodiči a osvojeným dítětem tak zaniká.

Hostitelská péče

Pojem „hostitelská péče“ není v zákoně zakotven, ale běžně se užívá pro pobyt dítěte z ústavu u jiných osob než rodičů. Může být využíván u žadatelů o pěstounskou péči, kdy se vyřizují formality k přijetí dítěte, na víkendové pobyty apod. Hostitelská péče není vhodná pro malé děti (1 – 8 let), pro jednorázové pobyty bez perspektivy opakování a rozvíjení vzájemných vztahů. Dítě s ústavní výchovou má možnost alespoň touto formou zažít fungování běžné rodiny.

Rodičovská zodpovědnost

Pojem rodičovská zodpovědnost je definován v zákoně o rodině: „*Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj; při zastupování nezletilého dítěte a při správě jeho jmění.*“⁶ Tato zodpovědnost vzniká narozením dítěte a trvá do nabytí jeho zletilosti. Rodičovské zodpovědnosti se nelze vzdát, k jejímu zániku, za života rodičů, může dojít pouze na základě rozhodnutí soudu. Rodič může být ve své rodičovské zodpovědnosti omezen (to např. v situaci, kdy rodič neplní svoji povinnost pouze v určité oblasti) nebo úplně zbaven (z důvodu hrubého porušování nebo zneužívání práv a povinností, tvořících obsah rodičovské zodpovědnosti).

⁵Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §63 až §77

⁶Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §31

Právní uvolnění dítěte

Právně volné jsou děti, jejichž rodiče se jich vzdali hned po narození a toto své rozhodnutí stvrdili po uplynutí ochranné lhůty, která trvá šest týdnů, nebo že je splněna doba tzv. kvalifikovaného nezájmu, což je u novorozenců dva měsíce, u starších dětí pak šest měsíců.⁷ Poté probíhá soudní řízení o zbavení biologických rodičů jejich rodičovské zodpovědnosti. Právně volné děti se dostávají do adopce, starší děti i do pěstounské péče, pokud se nedaří je umístit do adoptivní rodiny.

Orgán sociálně právní ochrany dětí

Orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) je odbor péče o děti a mládež příslušného pověřeného městského úřadu. Zatupuje nezletilé děti v jeho zájmech při řízeních, kdy se rozhoduje o jeho záležitostech (např. svěřeni dítěte do péče před a po rozvodu, výše výživného, stanovení dohledu nad rodinou dítěte). OSPOD vyhledává ohrožené děti, provádí preventivní opatření v rodinách, vypracovává pro soud posudky a doporučení a zprostředkovává náhradní rodinnou péči.

Osoba pečující

Tento pojem zavedla novela zákona o sociálně právní ochraně dětí. Osobou pečující se rozumí jiná fyzická osoba odpovědná za výchovu dítěte, která je pěstounem, nebo která byla do dosažení zletilosti dítěte jeho pěstounem nebo poručníkem, a to po dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, nebo které je před rozhodnutím soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče rozhodnutím soudu nebo orgánu sociálně-právní ochrany dočasně svěřeno do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem, a to po dobu trvání takové péče, nebo která je poručníkem dítěte, jestliže o dítě osobně pečuje, nebo která má v osobní péči dítě, k němuž nemá vyživovací povinnost, a to po dobu, po kterou probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem.⁸

⁷ Srov. ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012, s. 15.

⁸ Zákonč. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §4a, písm. b)

Osoba v evidenci

Osobou v evidenci se rozumí fyzická osoba, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.⁹ Tento pojem byl poprvé použit v novele zákona o sociálně právní ochraně dětí.

Služba doprovázení pěstounských rodin

Doprovázení je služba zaměřená na podporu pěstounské rodiny jako systému. Služba pomáhá náhradním rodičům zorientovat se ve vnitřním světě dětí, pomáhá jim hopoznat, pochopit a nalézt nejvhodnější přístupy k jednotlivým dětem tak, aby jim mohli poskytnout co možná nejvhodnější podmínky pro jejich rozvoj a posléze i pomoci jim najít si své místo ve společnosti. Součástí služby je také pomoc při kontaktu s biologickou rodinou, pomoc v komunikaci s úřady, se školou dětí aj. Doprovázení může mít významný terapeutický účinek. Díky podpoře, kterou služba Doprovázení poskytuje rodinám, působí jako prevence možného selhávání rodinného systému a návratu svěřených dětí zpět do ústavu.

⁹Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §4a, písm. c)

2 Historický vývoj pěstounské péče

2.1 Období do roku 1918

Prof. Matějček tvrdí, že prvotní známky pěstounské péče lze spatřovat v institutu kojných. Kdykoliv se v některé evropské zemi společnost ekonomicky povznesla tak, že se vytvořila tzv. vyšší třída, ženská krása a ideál se neslučoval s těhotenstvím, porodem a kojením. Těhotenství a porodu se žena vyhnout nemohla, avšak kojení ano. Šlo využít placených služeb kojných, které dítě odkojily a to buď za peníze, nebo za jiné materiální služby, později služeb chův, opatrovnic i pěstounek.¹⁰

Po třicetileté válce pak byly v českých zemích hromadně zřizovány nalezince a sirotčince, neboť přibýlo opuštěných dětí. V Čechách se počátkem šestnáctého století stal průkopníkem mezi nalezinci Vlašský špitál v Praze (zal. 1575), který sloužil jako útulek pro chudé, osiřelé a opuštěné děti.¹¹

Historický vývoj pěstounské péče nelze s přesností zmapovat, přesto lze říci, že výrazné změny nastaly s příchodem osvícenství v 18. století. Pedagogické myšlenky J. J. Rousseaua a J. H. Pestalozziho změnily náhled na postavení sirotčince ve společnosti. Sirotčinec přestával být místem, kde děti byly pouze odkládány, ale postupně se stávalo místem, které děti vychovávalo.¹²

V 19. století se děti ze sirotčinců začaly dávat do péče náhradních rodin. Aby se zájem náhradních rodin zvýšil, rodiny dostávaly za péči peníze. To bylo upraveno císařským patentem č. 949/1811 Sb., obecného zákoníku z roku 1811. Pěstounská péče v Praze byla financována zemským fondem. V té době již byly ustanoveny požadavky na pěstounku - musela být alespoň nějak finančně zabezpečena, musela podstoupit lékařskou prohlídku, měla být mravně „zachovalá“. Ve skutečnosti tyto podmínky nebyly důsledně dodržovány a děti se dostaly do rodin, které již měly nějaké děti. Pro tyto rodiny byla určena odměna za péči o ně. Dohled nad výkonem pěstounské péče vykonával nalezinec, jehož

¹⁰ Srov. MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 3. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 25.

¹¹ Srov. BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, str. 46, ISSN 1212-3765.

¹² Srov. BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, str. 46, ISSN 1212-3765.

kontrola nebyla zdaleka dostatečná. Děti po dosažení 6 let se vracely zpět do sirotčince. Výjimku tvořily děti, které si pěstouni nechali, bohužel jim již nenáležela finanční odměna. Následně byly děti po krátkém pobytu v klášteře u Šedých sester v Praze, odeslány do jejich domovské obce. Pokud se o ně někdo přihlásil, měl na starost jeho vzdělání a vyučení jej v nějakém oboru či řemeslu. Velice často děti končily na ulici jako žebráci či levná pracovní síla.¹³

V roce 1868 byl přijat chudinský zákon, kterým se začaly zřizovat okresní sirotčince. V roce 1902 Zemský výbor v Čechách zřídil Zemský sirotčí fond na podporu osiřelých dětí. Z něj byla financována náhradní rodinná péče.¹⁴

2.2 Období první republiky

Vyspělý rakousko-uherský systém péče o osiřelé děti byl vzorem pro samostatné Československo. Postupně budovala rozsáhlou síť služeb a zařízení stejně jako spolupráci s nestátními dobrovolnickými sdruženími.

Zákon č. 256/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a děti nemanželské upravoval péči o děti mladší 14 let, které byly v dětských domovech nebo v pěstounské péči. Dohled nad výkonem pěstounské péči svěřil okresním soudům. Soud téměř vždy pověřil dohledem nad pěstounskou péčí dobrovolnické organizace, které z vlastních řad jmenovaly tzv. důvěrníka. Ten navštěvoval rodinu jednou za měsíc, sledoval vývoj dítěte a v případě, že by měl podezření na ohrožení dítěte, navrhl soudu odebrání dítěte.

Pěstounská péče se v prvorepublikové éře dělila na tyto čtyři typy - pěstounská péče „nalezenecká“ (navazovala na pobyt dítěte v nalezinci či sirotčinci), pěstounská péče kontrolovaná a řízená Okresními péčemi o mládež a pěstounská péče v rodinných koloniích (tento typ vedl ke vzniku SOS vesniček), a pěstounská péče na základě dohody mezi pěstouny a rodiči dítěte (v pozdější době nebylo nutné soudního rozhodnutí v případě, že se o dítě začal starat rodinný či jiný blízký příbuzný).¹⁵

¹³ Srov. BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, str. 46, ISSN 1212-3765.

¹⁴ BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, str. 46, ISSN 1212-3765.

¹⁵ Srov. MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 3. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 29-30.

2.3 Období 1945 – 1989

Po roce 1948 se vlivem války zhroutil dobře zavedený systém náhradní rodinné péče z dob první republiky, a to zákonem č. 259/1949 Sb., o právu rodinném. Veškerá péče o děti byla zestátněna. Ideologie vycházela z toho, že všichni rodiče musí plnit své rodičovské povinnosti. Toto nepřímo zavádělo přednost ústavní výchovy před náhradní rodinnou péčí. Pěstouni měli možnost si dítě adoptovat anebo vychovávat, ale pouze na vlastní náklady. V záporném případě se dítě vrátilo zpět do dětského domova. Vedle rodičovské péče existovalo pouze osvojení, později poručenství. V §9 zákona č. 69/1952 Sb., o sociálně právní ochraně mládeže se psalo, že pokud je dítě nutno svěřit do nahrazující péče rodičů, bude umístěno zásadně do kolektivního zařízení.¹⁶

V 70. letech minulého století začala sílit kritika ústavního zařízení. Děti neměly soukromí, byly opomíjeny emocionální stránky dětí, ústavy nebyly rozčleněny dle věku dětí atd. Toto vedlo k převzetí rakouského modelu, který vedl k založení první SOS vesničky. I tento krok však nestačil a vlivem kritiky systému došlo k přijetí zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, který jasně stanovil pravidla pěstounské péče jako např. základní požadavky na osobu pěstouna, děti měly nárok na výživné od rodiče, pěstouni měli nárok na příspěvky atd.

2.4 Období po roce 1989

Zařízení pro výkon pěstounské péče mohly nově zřizovat i nestátní organizace a občané, jakož i okresní úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí nahradil stávající zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči. K 1. 1. 2003 v rámci reformy veřejné správy byl výkon sociálně právní ochrany dětí dán obecním úřadům s rozšířenou působností a zařízení pro výkon pěstounské péče, které byly pod správou okresních úřadů, převzal krajský úřad. Pěstounská péče začíná mít podoby dnešní pěstounské péče. Začíná se klást důraz na zájem dítěte, využívá se tzv. příbuzenská pěstounská péče.

¹⁶BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, str. 47, ISSN 1212-3765.

3 Pěstounská péče

Pojem pěstounská péče jsem definovala v první kapitole mé práce. V této kapitole se budu zabývat tím, v jakých zákonech je problematika pěstounské péče upravena. Dále tím, jaké formy pěstounské péče v České republice fungují – zde si dovoluji zmínit výhody a nevýhody jednotlivých typů z mého pohledu, z pohledu odborníka. Popíšu také osobu pěstouna, kdo se pěstounem může stát, jaké jsou zákonné i jiné požadavky, jaké by měl mít pěstoun předpoklady, a také se budu zamýšlet nad motivací pěstounů. V poslední podkapitole popíšu proces od podání žádosti o pěstounskou péči (včetně té na přechodnou dobu) až po přijetí dítěte do rodiny.

3.1 Právní ukotvení pěstounské péče

Pěstounská péče zaujímá důležité místo v systému náhradní péče o děti v České republice. Grafické znázornění a zařazení pěstounské péče do systému náhradní péče v České republice je Přílohou č. 1 této práce.

Pěstounská péče, pěstounské péče na přechodnou dobu i poručenská péče je v současné době právně zakotvena především v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině a v zákoně č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

První ze jmenovaných zákonů vymezuje, kdo může být pěstounem, vznik a zánik pěstounské péče či práva a povinnosti pěstouna vůči svěřenému dítěti (obdobně to platí i u pěstounské péče na přechodnou dobu a poručenství). Novela zákona o sociálně právní ochraně dětí z 1. 1. 2013 definuje postup při zprostředkování pěstounské péče i pěst. péče na přechodnou dobu, upravuje podobu odborného posuzování a odborné přípravy budoucích pěstounů i pěstounů na přechodnou dobu, popisuje evidenci žadatelů o pěst. péči i pěst. péči na přechodnou dobu a funkci jednotlivých subjektů (podrobně se celým procesem zprostředkování pěstounské péče zabývám v podkapitole 3.4). Zásadními změnami jmenované novely je úprava specifík pěstounské péče na přechodnou dobu a konkrétní vymezení práv a povinností při výkonu pěstounské péče (včetně té na přechodnou dobu), uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče či nový systém pěstounských dávek, více ve čtvrté kapitole.

3.1 Formy pěstounské péče

3.1.1 Pěstounská péče klasická

Tzv. klasická pěstounská péče je jedním ze základních typů náhradní rodinné péče v České republice. Do této péče se zařazují děti, které nemají dostatečně zajištěnu výchovu u vlastních rodičů. Jde zejména o děti zdravotně handicapované, sourozence nebo celé sourozenecké skupiny, děti romské či jiné národnosti, děti věkově starší nebo děti, které nejsou právně volné k adopci – rodiče například nebyli zbaveni své rodičovské zodpovědnosti, dítě třeba pravidelně navštěvují, mají o ně zájem, i když o ně nemohou pečovat.

Klasický pěstoun musí splňovat zákonné požadavky a musí projít tzv. odborným posouzením a přípravou, jeho péče o konkrétní dítě je pravidelně pod kontrolou a je odměňována finančně formou dávek.

Na rozdíl od osvojení zůstává rodičovská zodpovědnost biologickým rodičům dítěte, tzn. jen ti mohou rozhodovat o důležitých záležitostech dítěte (např. volba povolání, vyřízení cestovního pasu). Zásadním hlediskem je však zájem dítěte, čili pokud je rozhodnutí rodiče podle pěstouna v rozporu se zájmy dítěte, může se pěstoun se svým návrhem obrátit na soud. Vlastním rodičům také zůstává jejich vyživovací povinnost, výživné platí státu, který finančně podporuje pěstouny formou pěstounských dávek. Dětem v pěstounské péči zůstává příjmení po jejich biologických rodičích.

Biologičtí rodiče mají mj. právo na kontakt s dítětem. Nejde však o náhodná setkávání dítěte s rodiči, nýbrž o řízený a přesně plánovaný proces s cílem, aby vše bylo pro dobro dítě. Může jít o kontakt písemný, telefonický, přes email či osobní.

Výhody pěstounské péče

Hlavní výhodou pěstounské péče podle mého názoru je, že dítě nevyrůstá v ústavním prostředí, ale v prostředí, které se nejbližší podobá životu v běžné rodině. Dítě je podporováno ve vývoji po všech stránkách (zdravotní, citové, vzdělávací apod.), je kladen důraz na jeho individualitu, je mu zaručeno bezpečné a podnětné prostředí. Dítě se v rodině začlení do běžného chodu domácnosti, což mu pomůže při jeho osamostatňování v době po dosažení zletilosti. Jednou

z výhod také je, že dítě neztrácí kontakt s biologickými rodiči (není-li to soudně zakázáno).

Nevýhody pěstounské péče

Z praxe vím, že stále mnoho pěstounů se obává kontaktu dítěte s jejich biologickou rodinou, bojí se toho, že jim dítě bude odebráno a odejde zpět ke svým rodičům. Přestože jsou pěstouni srozuměni a připravováni na to, že jejich péče může být pouze dočasná, pro mnoho z nich je to „noční můra“.

3.1.2 Osobní poručenská péče

Osobní poručenská péče je považována za jakýsi vyšší typ klasické pěstounské péče, kdy poručník má stejné hmotné nároky jako pěstoun, je také zákonným zástupcem dítěte namísto jeho rodičů. Hlavním předpokladem poručnictví je právní uvolnění dítěte (v případech, kdy rodiče zemřeli, byli zbavení rodič. zodpovědnosti, byl pozastaven výkon jejich rodič. zodpovědnosti nebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu). Biologičtí rodiče tak nemohou do poručenské péče nijak zasahovat. Do poručenské péče se obvykle svěřují děti, které z důvodu vyššího věku nebo zdravotních či jiných handicapů nemají šanci na osvojení, třebaže jsou právně volné.

Výhody poručenské péče

Z praxe pěstounů-poručníků je patrné, že právní uvolnění vazeb s biologickou rodinou je pro poručníky často výhodou. Jsou zákonnými zástupci dítěte, tudíž se s různými záležitostmi nemusejí obracet na rodiče. Jsou stejně jako klasičtí pěstouni finančně podporováni státem formou pěstounských dávek.

Nevýhody poručenské péče

Dle mého názoru tato forma péče nemá zásadní nevýhody.

3.1.3 Pěstounská péče příbuzenská

Do tohoto typu pěstounské péče jsou svěřovány děti, o něž bude pečovat blízký příbuzný. Nejčastěji o děti pečují prarodiče, tety a strýcové či vlastní zletilí sourozenci. Tomuto typu péče je dáвана vždy přednost před ostatními typy náhradní rodinné péče. Tzv. příbuzenští pěstouni neprocházejí procesem zprostředkování pěstounské péče jako klasičtí pěstouni, tedy odborným posouzením či přípravou. Je pouze vyhodnocena vhodnost jejich péče a prostředí, kde bude dítě vychovááno.

Výhody příbuzenské pěstounské péče

Dítě často zůstává ve známém prostředí s osobami, které osobně zná.

Nevýhody příbuzenské pěstounské péče

O dítě pečují prarodiče, tedy osoby, které často „sami nezvládlí“ výchovu vlastního dítěte, které poté nebylo schopno plně vykonávat svou rodičovskou roli. Dítě tedy může zůstat v prostředí, které vykazovalo znaky závažné výchovy.

3.1.3 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu je sice uzákoněna již delší dobu (k 1. 6. 2006), ale začíná se využívat až v posledním roce, kdy se upravilo finanční zajištění pěstounů na přechodnou dobu i pro dobu, kdy nemají dítě v péči. Jde o jakousi krizovou instituci, kdy je nutné v krátkém čase zajistit náhradní péči o dítě. Cílem je postupně snižovat počet ústavních zařízení a mít síť profesionálních pěstounů na přechodnou dobu. Dagmar Zezulová píše, že pěstounská péče na přechodnou dobu by měla být využívána jako dočasné řešení pro děti, u kterých se předpokládá rychlé trvalé řešení (přechod do dlouhodobé pěstounské péči do osvojení) nebo se děti navrátí zpět do rodiny.¹⁷

Soud může svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu, a to po dobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat (např. dlouhodobější zdravotní indispozice, výkon trestu odnětí svobody ne delší než 1

¹⁷ZEZULOVÁ,D.*Pěstounská péče a adopce*, 1.vyd.,Praha : Portál, str.174

rok), dále po dobu, po jejímž uplynutí lze dát souhlas rodiče s osvojením (tedy po uplynutí 6 týdnů), a po dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že již není třeba souhlasu rodičů s osvojením.¹⁸

Pěstounská péče na přechodnou dobu nesmí být delší než 1 rok. Výjimku tvoří případ, kdy do rodiny byl soudně přidělen sourozenec dítěte, které je již v péči. Tehdy se doba prodlužuje na již zmíněný rok, ale počítá se k poslednímu svěřenému dítěti. Situace dítěte, které se dočasně nachází u pěstounů na přechodnou dobu se každé 3 měsíce vyhodnocuje a hledá se dlouhodobější řešení jeho situace, což může být návrat do biologické rodiny, svěření dítěte do adopce či do trvalejší pěstounské péče.

Žadatelé o pěst. péči na přechodnou dobu jsou odborně posuzováni i proškoleni, aby byli připraveni na to, že dítě mají jen dočasně. Dítěti je poskytnuta v rodině milující náruč rodičů (rodiče) i dětí, kteří se budou dočasně o něj starat.

Výhody pěstounské péče na přechodnou dobu

Dítě je ve velice krátké době umístěno do rodiny namísto do ústavního zařízení. Dítě vyrůstá ve funkční rodině, která naslouchá jeho problémům, pocitům a vše směřuje tak, aby se po dobu pobytu v nové rodině cítilo bezpečně. Novorozené dítě může být krátce po porodu předáváno pěstounům, nemusí vůbec zažít ústavní prostředí kojeneckého ústavu.

Nevýhody pěstounské péče na přechodnou dobu

Dítě může v rodině zakotvit a jeho umístění byť do stálé pěstounské péče může sebou nést další trauma ztráty.

3.2 Osoba pěstouna

V zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů je jasně specifikováno, kdo se může stát pěstounem (čili osobou pečující) či pěstounem na přechodnou dobu (čili osobou v evidenci). V této podkapitole bych se chtěla věnovat lidem, kteří se rozhodli stát pěstouny. Co

¹⁸Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině: §45a, odst. 2.

vše musí splnit, aby byli zařazeni do evidence žadatelů o pěst. péči či pěstounů na přechodnou dobu?

Jde často o osoby, které mají své vlastní děti již odrostlé, nemají za cíl si naplňovat své rodičovské potřeby, ale mají materiální i osobnostní dispozice k tomu, aby vychovali ještě další děti. Motivace k pěstounství mohou být různé, více se o motivaci pěstounů rozepisují v další podkapitole, ne vždy může jít prvotně o zájem dítěte, které se do pěstounské péče dostane.

Požadavky na pěstouna:

Stát má za cíl vybírat vhodné pěstouny z řad žadatelů a tak zajistit, aby byla náhradní rodinná péče o děti kvalitní a zejména ku prospěchu těmto dětem. V zákoně č. 93/1963 Sb., zákoně o rodině, v § 45a, odst. 1 se uvádí, že sodu může svěřit dítě do pěstounské péče, jestliže to vyžaduje zájem dítěte a osoba pěstouna poskytuje záruku řádné výchovy dítěte.

Žadatelé o pěstounskou péči (vyjma pěstounské péče příbuzenské) a pěst. péči na přechodnou dobu musí projít odborným posouzením, které zahrnuje posouzení lékařské (na základě doložených lékařských zpráv) a posouzení psychologické – podrobněji v podkapitole 3.4.

V novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, se uvádí toto: „*u žadatelů se posuzuje charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, jenž zahrnuje posouzení, zda zdravotní stav žadatele z hlediska duševního, tělesného a smyslového nebrání dlouhodobé péči o dítě, předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k žádosti o osvojení dítěte nebo k jeho svěření do pěstounské péče, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěření do pěstounské péče. Posouzení krajský úřad provede do 30 dnů ode dne zjištění všech potřebných skutečností.*“¹⁹

Žádat o pěstounskou péči mohou buď manželé, nebo jednotlivci. Pokud jsou žadatelé oba manželé, musí oba manželé vyslovit souhlas se zařazením do registru žadatelů o pěstounskou péči. Žádá-li o pěstounskou péči pouze jeden z manželů, i druhý manžel musí dát souhlas k zařazením do registru. Jako pěstoun bude zapsán

¹⁹Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §27, odst. 2, písm. b)

následně pouze žadající manžel. V zákoně není žádná podmínka, že by pěstounskou péči nemohli vykonávat nesezdané osoby. Jsou to např. případy -- rozvedená osoba, svobodná osoba, osoby žijící v partnerském svazku (v tomto případě opět platí, že osoba, která je s žadající ve společné domácnosti, musí dát souhlas s výkonem pěstounské péče).

3.3 Motivace pěstounů

VědunaBubleová ve své publikaci uvádí tyto možné motivace:²⁰

Touha mít dítě

Někdy se lidem nedaří mít své vlastní dítě nebo narození dítěte odkládají, někdy mají své vlastní a touží po dítěti dalším. Po dlouhém váhání se rozhodnou pro adopci. Hned na úřadě však narazí na problém ohledně vyššího věku, už mají doma vlastní dítě, a také se dozví, že na malé, zdravé, právně volné miminko většinového etnika se čeká řadu let. A tak volba padne na pěstounskou péči – jako na náhradní řešení. Děti do pěstounské péče je více, zájemců je méně. To je situace, kdy je však třeba si uvědomit, že nejčastějším důvodem, proč je dítě nabízeno do pěstounské péče, je to, že dítě není právně volné. To znamená, že v jeho životě stále figuruje původní rodina. Kdyby tomu tak nebylo, mohlo by být dítě osvojeno. Zájemci tak musí zvážit, zda opravdu počítají s tím, že dítě může mít kontakt a vztah ke své původní rodině. Pokud je to pro vás nepřijatelné, pak by bylo vhodnější si podat žádost o pěstounskou péči s výhledem na osvojení.

Pořízení sourozence svému dítěti

Vlastní dítě touží po dětské společnosti a to může rodinu snadno přivést na myšlenku přijmout dítě z dětského domova. Tímto skutkem by se zároveň pomohlo dítěti, kterému vlastní rodina selhala. V případě, že v rodině již některé děti žijí, je vhodné přijmout do rodiny takové dítě, aby v rámci sourozenecké konstelace bylo věkem nejmladší. Zanedbatelné není ani rozhodnutí, zda se do vaší rodiny více hodí chlapec či holčička, nebo zda je to jedno.

Romantická touha pomoci dítěti aneb udělat dobrý skutek

²⁰ BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 1. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, str. 10-11.

Na začátku rozhodování žadatelů byl možná televizní film či novinový článek o množství opuštěných dětí, které žijí v ústavních zařízeních a kterým by v jejich životní situaci pomohla náhradní rodina. Možná, že lidé také viděli fotografii dítěte pod nápisem Hledáme... a milá dětská tvářička je okouzila na první pohled. Je nutné říci, že nestačí pouze toto prvotní nadšení. Doporučuje se promluvit si s někým, kdo se náhradní rodinnou péčí dlouho zabývá, s odborníky, se zkušenými pěstouny, přečíst si dostupnou literaturu, podívat se na internetové diskuse apod. Přijmout dítě do pěstounské péče je celoživotní rozhodnutí, které lidem sice hodně dá, ale také je bude hodně stát.

Zúročení výchovatelských dovedností

Lidé mají už své děti dospělé, jsou prima, dobře se zařadily do života a takovým rodičům se ještě nechce mít prázdné hnízdo. Poskytnout domov dítěti by bylo zúročení jejich rodičovských schopností a dovedností. Je důležité vědět, že děti, které přicházejí do pěstounské péče, jsou děti, které již nějakým způsobem ovlivnila jejich minulost. Úkolem pěstounů může být mnohé napravovat a uzdravovat. Nejspíše se budou potýkat s problémy, které jiní lidé nikdy řešit nemuseli, a jejich okolí jim v nové životní situaci nemusí úplně rozumět. Bude to jiné rodičovství než biologické - napínavé, náročné, dobrodružné a také smysluplné a obdarovávající.

Inspirace životním příběhem někoho v okolí

Děti v pěstounské péči nejsou dnes něčím neobvyklým, může to být příklad v blízkém okolí či dokonce v rodině.

Pomoc dítěti

Dítě, které nemůže vyrůstat ve vlastní rodině, pomoc opravdu potřebuje. Nejvhodnějším prostředím je pro další život dítěte náhradní rodina. Ale pomoci složitému, zraněnému dítěti, které má za sebou spoustu negativních zkušeností a na základě těchto zkušeností se také chová, není jednoduché. Je potřeba se zamyslet nad svou motivací a na základě toho zodpovědným způsobem zvážit, jaké dítě člověk dokáže v lásce přijmout a vychovat. Na tento úkol je třeba být dobře připraven a mít i dobré podmínky pro výchovu dítěte. Každá rodina unese jen určitou zátěž. A jen reálná, dobře připravená rodina může pomoci dítěti a neublížit přitom sama sobě. Každý, kdo o pěstounské péči či pěst. péči na

přechodnou dobu přemýšlí, měl by vyhledat v případě potřeby pomoc odborníků, a to třeba již ve fázi úvah o přijetí dítěte do rodiny.

Já bych ještě doplnila motivaci z důvodu **pomoci příbuzným**, kdy mnoho pěstounů (tzv. příbuzenská pěstounská péče) má v péči děti svých příbuzných (vnuky, synovce, neteře).

Autorka VědunaBubleová také všem žadatelům doporučuje, aby se zamysleli nad tím, zda mají dost fyzických a duševních sil na celou dobu, po kterou bude dítě potřebovat jejich péči; zda jsou empatičtí, velkorysí a schopni přijmout dítě i s jeho limity, a to nejen v oblasti inteligence, ale také s jeho povahovými vlastnostmi a jeho přístupem k životu; zda jsou ochotni vzdát se svého pohodlí či zaběhnutého životního stylu a přizpůsobit život celé rodiny potřebám přijatého dítěte, zda jsou ochotni se plně věnovat přichozímu dítěti i za cenu omezení či ztráty profesní kariéry; zda jejich rozhodnutí přijmout dítě se vším všudy obstojí i v tlacích náročné péče a mnohdy i nepochopení okolí, školy, přátel a někdy i širší rodiny.²¹

Dagmar Zezulová se ve své publikaci zmiňuje o možných představách, které lidé mohou mít. Pěstounství se lidé věnují pro peníze, což je nesmysl.²²

3.4 Proces od podání žádosti až po přijetí dítěte do rodiny

V této kapitole shrnu kompletní proces od podání žádosti o pěstounskou péči či pěst. péči na přechodnou dobu až po předání dítěte do náhradní rodiny. Tento proces je časově různorodý. Ve většině případů se jedná o období několika měsíců i let.

Trend mezi pěstouny je získat co nejmladší dítě majoritního etnika, zcela zdravé, maximálně s menším zdravotním omezením (oční vada korigovaná brýlemi, logopedické vady). Těchto dětí však moc není, protože tyto jsou přednostně umísťovány do osvojení (pokud jsou právně volné). Nejčastěji umísťitelné děti jsou děti se zdravotním postižením, děti minoritního etnika, starší děti či větší sourozenecké skupiny.

²¹BUBLEOVÁ, V. Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka. 1. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, str. 12.

²² ZEZULOVÁ, D. Pěstounská péče a adopce. 1.vyd. Praha: Portál, str.19-20

Podání žádosti

Prvním krokem je podání žádosti na obecním úřadě s rozšířenou působností v místě trvalého bydliště žadatelů. Sociální pracovnice odboru sociálně právní ochrany dětí by měla poskytnout prvotní informace o náhradní rodinné péči. Pokud jsou žadatelé rozhodnutí o tom, že jejich volba je ta správná, sepíší žádost a doloží potřebné dokumenty a potvrzení (trestní bezúhonnost, zprávu ošetřujícího lékaře o zdravotním stavu, zprávu zaměstnavatele o příjmu). Poté sociální pracovnice provede sociální šetření, kdy žadatele navštíví v rodině a o zjištěných skutečnostech sepíše zprávu. Po shromáždění všech podkladů je kopie kompletní spisová dokumentace žadatelů odeslána na krajský úřad, kde si ji převezme pověřená sociální pracovnice.

Odborné posouzení žadatelů o náhradní rodinnou péči

Odborné posouzení žadatelů o náhradní rodinu péčí provádí krajský úřad podle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Krajský úřad může pověřit posouzením registrovanou osobu, tím je např. Centrum psychologické pomoci p. o., tedy organizace, kde pracují.

Odborné posouzení zahrnuje lékařské posouzení, které provádí lékař krajského úřadu (posuzuje zdravotní stav na základě doložených lékařských zpráv) a posouzení psychologické. Toto zahrnuje:²³

- posouzení charakteristiky osobnosti, psychického stavu, zdravotního stavu, jenž zahrnuje posouzení, zda zdravotní stav žadatele z hlediska duševního, tělesného a smyslového nebrání dlouhodobé péči o dítě, předpokladu vychovávat dítě, motivace, která vedla k žádosti svěřeni do pěstounské péče, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině, popřípadě další skutečnosti rozhodné svěřeni do pěstounské péče;
- zhodnocení přípravy k přijetí dítěte do rodiny, včetně speciální přípravy k přijetí dítěte pěstounem na přechodnou dobu;
- vyjádření dětí žadatele k přijetí dítěte svěřovaného do pěstounské péče do rodiny, jsou-li takového vyjádření schopny s ohledem na jejich věk a rozumovou vyspělost;

²³Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §27.

- posouzení schopnosti dětí žijících v domácnosti žadatele přijmout dítě do rodiny;
- u žadatelů o zařazení do evidence osob vhodných pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu posouzení schopnosti pečovat o děti vyžadující speciální péči a schopnost spolupráce s rodiči těchto dětí.

Psychologické posouzení zahrnuje i odbornou přípravu žadatelů a jejich dětí. Posláním přípravy je poskytnout budoucím pěstounům (i těch na přechodnou dobu) potřebný základ vědomostí o specifických otázkách náhradní rodinné péče, zprostředkovat reálné informace o situaci a potřebách dětí žijících mimo vlastní rodinu a umožnit náhled na vlastní předpoklady pro přijetí dítěte. Časový rozsah přípravy k zařazení žadatele do evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče činí nejméně 48 hodin a u žadatelů o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu nejméně 72 hodin; časový rozsah přípravy žadatelů, kteří přípravu již jednou dokončili, může krajský úřad snížit. Příprava dětí žijících v rodině osob vhodných stát se pěstouny se provádí přiměřeně vzhledem k jejich věku, rozumové vyspělosti a v nezbytném rozsahu. V současné době je velkým trendem zapojovat do příprav i pěstouny a pěstouny na přech. dobu, kteří již mají v péči děti. Oni sami mohou poskytnout cenné informace z reálného života rodiny a sdělit cenné postřehy, které mohou být užitečné pro všechny žadatele. Budoucí pěstouni by měli být připraveni tak, aby je nezaskočil rozdíl mezi biologickým a náhradním rodičovstvím.

Rozhodnutí o zařazení / nezařazení do evidence To, že osoba prošla odborným posouzením a přípravou neznamena, že se stane osobou vhodnou pro pěstounskou péči či pěst. péči na přechodnou dobu. Pokud osoby prošli odborným posouzením a odbornou přípravou, pak je rozhodnuto o zařazení či nezařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny či pěstouny na přech. dobu. O této skutečnosti rozhoduje krajský úřad, který vydá rozhodnutí a to do 30 dnů od zjištění všech potřebných skutečností. Žadatelé jsou o tomto písemně informováni. V případě negativního rozhodnutí má žadatel právo se prostřednictvím orgánu, který rozhodnutí vydal, odvolat se na MPSV. V případě kladného rozhodnutí jsou žadatelé vedeni v evidenci krajského úřadu a vyhledávání jako vhodní pěstouni či pěstouni na přech. dobu pro děti vedené v krajské evidenci (nikoliv naopak) i v evidenci jiných krajských úřadů.

Párování dětí s vhodnými pěstouny

Doba čekání záleží na tom, jaké žadatelé uvedli představy o dítěti, jak jsou tolerantní a otevření (např. k věku dítěte, k etniku aj.) a zda by přijali dítěte specifickými potřebami – požadavky na děti jsou mnohdy vyšší, než mohou splňovat opuštěné děti, které potřebují rodinu (toto se týká pouze pěstounské péče nikoliv pěst. péče na přechodnou dobu, zde si specifické požadavky na dítě nelze dát). Na krajském úřadě se posuzují jednotlivé případy opuštěných dětí, které mohou být předány do nové rodiny a konkrétním dětem se po komplexním zhodnocení vybírají vhodné náhradní rodiny, samozřejmě se vychází také z představ samotných žadatelů o dítěti. Zásadní je hledisko, že se dětem hledají náhradní rodiče, nikoliv rodičům dítě.

Žadatelé byli vybráni jako vhodní pěstouni

Krajský úřad písemně kontaktuje vybrané žadatele o pěstounskou péči a domluví si s nimi schůzku na krajském úřadě. Sociální pracovník krajského úřadu seznámí žadatele se všemi dostupnými informacemi o dítěti, zejména zdravotním a psychickým stavu, informacemi o původní biologické rodině a sociálně právních záležitostech. Budoucí pěstouni mají právo se zeptat na další doplňující informace, mají možnost zvážit svoji současnou situaci (mohla se od doby podání změnit) a pak teprve sdělí konečné rozhodnutí.

V případě, že žadatelé projeví skutečný zájem o svěření dítěte do jejich péče, vydá krajský úřad oznámení o vhodnosti se stát pěstouny konkrétního dítěte a bude dohodnuto, kdy a kam se mají žadatelé dostavit. Mohou jít např. do dětského domova, kojeneckého stavu, krizového centra, klobáčku aj. zde se hovoří s ředitelem zařízení, lékaři, psychology, vychovateli či jinými lidmi, kteří dítě důvěrně znají. Dítě není možné si ihned odvézt, byť jen na víkend.

Poté mají žadatelé zákonnou lhůtu 30 dnů ode dne doručení písemného oznámení krajského úřadu, že byli vybráni jako vhodní pěstouni konkrétního dítěte, zda dítě do rodiny přijmou či nikoliv. Pokud se žadatelé rozhodnou, že dítě přijmou, musí podat žádost o svěření dítěte do péče budoucích pěstounů. Ta se podává na obecním úřadě s rozšířenou působností, který vede opatrovnícký spis dítěte. Ten o tomto následně vydá rozhodnutí.

U pěstounské péče se musí čekat na zákonnou odvolací lhůtu (biologičtí rodiče se nemusí zdržovat na udané adrese), toto období může trvat až 3 měsíce. V těchto

případech si lze dítě brát domů na tzv. hostitelskou péči, která je v plné režii žadatelů. Po vydání rozhodnutí o svěření dítěte do péče budoucích pěstounů se dohodne se zařízením a krajským úřadem termín faktického převzetí dítěte do péče. Rozhodující je, zda je dítě připraveno po psychické stránce a jeho zdravotní stav.

Žadatelé byli vybráni jako vhodní pěstouni na přechodnou dobu

V tomto případě jsou tito žadatelé vedeni v evidenci krajského úřadu a opis seznamu osob v této evidenci předává krajský úřad obecním úřadům obcí s rozšířenou působností ve svém správním obvodu. Pěstouni na přech. dobu jsou v podstatě stále v „pohotovosti“ nachystáni převzít dítě do přechodné pěstounské péče.

Převzetí dítěte do předpěstounské péče

Jako priorita se bere zdravotní stav a připravenost dítěte. Pokud se jedná o miminko z kojeneckého ústavu, většinou stačí strávit s dítětem prodloužený víkend, kdy jsou rodiče s dítětem 24 hodin v kontaktu. Pro tyto případy mají kojenecké ústavy vyčleněné pokoje s veškerým zařízením. Při přijímání většího dítěte zpravidla probíhá více návštěv v samotném ústavním zařízení, které by měly především respektovat individuální požadavky a potřeby dítěte, poté je dítě s žadatelem pouštěno na společné vícehodinové procházky, např. do města, na víkend. K předání dítěte do rodiny může dojít až tehdy, pokud se vzájemné vztahy mezi žadatelem a dítětem zdárně vyvíjejí - teprve tehdy, až je odstraněna počáteční pochopitelná nedůvěra, nesmělost a otažitost dítěte a je vytvořena oboustranná citová náklonnost, může být dítě svěřeno do nové rodiny. Den převzetí dítěte je předem domluven s ředitelem zařízení, obecním úřadem obce s rozšířenou působností příslušného dle trvalého bydliště dítěte a krajským úřadem.

Předpěstounská péče je ze zákona zajištěna nezbytná 3 měsíční lhůta před rozhodnutím o svěření dítěte do pěstounské péče. V tomto období žadatelé můžou zvážit, zda mají vytvořeny předpoklady pro uspokojivý a zdárný vývoj dítěte. Rodinu navštěvuje sociální pracovnice obecního úřadu obce s rozšířenou působností. S ní mohou žadatelé hovořit, radit se o konkrétních situacích, obtížích či nejasnostech, které vyvstaly. Během doby těchto tří měsíců si žadatelé podávají k soudu návrh na svěření konkrétního dítěte do pěstounské péče.

Převzetí dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu

Jde o celkem rychlý proces, který plyne z krizové povahy této péče. Pokud se sociální pracovníce obecního úřadu obce s rozšířenou působností dozví o dítěti, u kterého by bylo vhodné zajistit pěstounskou péči na přechodnou dobu (tzn. dítě nelze svěřit do péče širší rodiny), oznámí to neprodleně nadřízenému krajskému úřadu, který zjistí, zda se v evidenci pěstounů na přechodnou dobu aktuálně nachází volná pěstounská rodina, která je schopna a ochotna převzít dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu. Je možné i svěření dítěte osobám z evidence jiného kraje. Sociální pracovníce obce s rozšířenou působností podá rovnou návrh k příslušnému soudu na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu – soud vydává předběžné opatření (např. pěstouni si přebírají dítě z porodnice v případě novorozenců).

4 Změny v pěstounské péči po 1. 1. 2013

Dne 1. 1. 2013 vešla zákonem č. 401/2012 Sb., v účinnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Přijetí novely doprovázely horlivé diskuse nad úpravou jednotlivých paragrafů, prošla dvakrát mezirezortním připomínkovým řízením a definitivně byla schválena Poslaneckou sněmovnou dne 7. 11. 2012.

Pěstouni mají ze zákona nově mnoho povinností, ale i práv, které mohou využívat. Zda je vše ku prospěchu pěstounů a dětí ukáže až čas, protože novelizace zákona je v platnosti teprve necelý rok. Již nyní se ozývají pěstouni, ale i samotní poskytovatelé služeb pro pěstouny s řadou poznatků, nejasností či dokonce negativním hodnocením jednotlivých paragrafů.

V následujících podkapitolách se budu zabývat těmi nejzásadnějšími změnami v oblasti pěstounské péče a pěst. péče na přechodnou dobu.

4.1 Důležitost náhradního rodinného prostředí

Zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině je v novele zákona uvedeno hned v prvním paragrafu ve výčtu sociálně právní ochrany dětí.

4.2. Změny v odborných přípravách žadatelů

Změna se týká časového rozsahu přípravy k zařazení žadatele do evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče činí nejméně 48 hodin a u žadatelů o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu nejméně 72 hodin. Časový rozsah přípravy žadatelů, kteří přípravu již jednou dokončili, může krajský úřad snížit. Nově se zavádí také příprava dětí žijících v rodině osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny; příprava dětí se provádí přiměřeně vzhledem k jejich věku, rozumové vyspělosti a v nezbytném rozsahu. V praxi se konání příprav dětí zatím jeví jako velice přínosné.

4.3 Změny ve zprostředkování náhradní rodinné péče

Ruší se zprostředkování na úrovni Ministerstva práce a sociálních věcí, který má roli odvolacího orgánu a také roli metodickou v oblasti náhradní rodinné péče. Došlo ke zrušení tzv. poradních sborů, které fungovaly na krajských úřadech a „párovaly“ děti s vhodnými žadateli. Nyní jsou k rozhodování o zprostředkování vhodné rodiny ke konkrétnímu dítěti z evidence krajského úřadu přizváni: pracovník kraje odpovědný za NRP, OSPOD dítěte (odpovědnost za vyhodnocení situace dítěte a rodiny a tvorbu individuálního plánu), OSPOD vytípané náhradní rodiny (případně společně s tím, s kým je uzavřena dohoda o výkonu PP) a v případě potřeby další osoby – lektor příprav, osoba pečující o dítě (vychovatel), psycholog ze zařízení.

4.4 Doplnění k pěstounské péči na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu se dočkala konkrétnějších úprav.²⁴ Soud může na návrh orgánu sociálně-právní ochrany svěřit dítě do pěstounské péče na přechodnou dobu osobám v evidenci, a to nadobu, po kterou nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat, dobu, po jejímž uplynutí lze podle zákona o rodině dát souhlas rodiče s osvojením, nebo dobu do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba.

Bylo-li dítě svěřeno do pěstounské péče na přech. dobu, je soud povinen nejméně jednou za 3 měsíce přezkoumat, zda důvody, pro které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, stále trvají. Za tím účelem si vyžaduje zejména zprávy příslušného orgánu sociálně-právní ochrany.

Pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle 1 rok. To neplatí, pokud jsou do pěstounské péče téhož pěstouna svěřeni sourozenci dítěte, kteří byli do této péče svěřeni později, ne však na dobu delší, než po kterou má trvat pěstounská péče podle věty první u sourozence, který byl do pěstounské péče na přechodnou dobu témuž pěstounovi svěřen jako poslední.

²⁴Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §27a, odst. 7, 8 a 9.

4.5 Zrušení zařízení pro výkon pěstounské péče

Zařízení pro výkon pěstounské péče byly schvalovány na základě podané žádosti krajským úřadem a fungovaly na základě uzavřené písemné dohody. Tyto zařízení většinou bydleli v objektech krajských úřadů (byty, domy, podnájmy). Jednalo se o větší pěstounské rodiny, které byly kromě pěstounských dávek i jinak finančně podporovány.

Zařízení pro výkon pěstounské péče byly novelou zákona zrušeny, což neznamená, že by děti odcházely zpět do původních rodin nebo do ústavního zařízení. Pěstounské rodiny fungující do 1. 1. 2013 formou zařízení pro výkon pěstounské péče se tak zařadily mezi klasické rodiny se stejnými výhodami, právy a povinnostmi.

4.6 Práva a povinnosti při výkonu pěstounské péče a uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče

Právě tato novinka patří k těm nejzásadnějším a průlomovým ve jmenované novele. Pěstounům (tzv. osobám pečujícím) a pěstounům na přechodnou dobu (tzv. osobám v evidenci) zákon ukládá jednak přesně vymezené povinnosti, ale také jim zaručuje práva, lépe řečeno nároky na různé odborné služby.

Práva osob pečujících a osob v evidenci:²⁵

1. Právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě; tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče ve vymezených situacích (např. zemře jim osoba blízká, pečující osoba je uznána dočasně neschopnou nebo pečuje-li o osobu blízkou, má nutné vyřízení osobních záležitostí na úřadech, u lékaře atd., narodí se jim dítě).
2. Osoby pečující mají nárok na zajištění celodenní péče o děti, které dosáhly věku alespoň 2 let. Tato péče by měla být přiměřená věku dítěte a délka by měla být alespoň 14 kalendářních dnů v roce – může mít formu příspěvku na letní tábory dětem či příspěvku na hlídání dětí, pěstouni mají možnost

²⁵Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §47a, odst. 2, písm. a) až e).

a prostor si volný čas prožít dle svého. Zda pojedou na dovolenou či zůstanou doma jen jejich volba. Jde o jakousi formu regenerace psychických a fyzických sil.

3. Právo na poskytnutí terapeutické, psychologické či jiné odborné pomoci a to nejméně 1x za 6 měsíců- pěstouni mají možnost využívat odborné poradenství psychologů, etopedů, pedagogů či jiných odborníků, kteří se zabývají problematikou náhradní rodinné péče. Pokud mají pěstouni uzavřenou dohodu s nějakou odbornou organizací, péči poskytují zpravidla pracovníci v dané organizaci.
4. Právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti – povinné vzdělávání pěstounů.
5. Právo na pomoc při plnění povinností včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku (podrobně popsáno viz níže - povinnosti, odst. 3).

Povinnosti osob pečujících a osob v evidenci:²⁶

1. Povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. Pěstounům jsou zpravidla nabízena různá školení či semináře. Ty se můžou odehrávat v několika blocích nebo i ve víkendových pobytech. Pěstouni také mají možnost si sami vyhledat vzdělávání (týkající se pěst. péče, výchovy dětí apod.) a může jim být poskytnut na toto vzdělání finanční příspěvek. Lze využít i individuální vzdělávání a to v případech, že pěstouni požadují specifický okruh potřeb či jejich zdravotní stav neumožňuje jejich vzdělávání. Zajímavostí je, že v zákoně je tato povinnost uzákoněna, ale nikde není uvedena sankce za její nesplnění.
2. Povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče, tedy zejména plnění všech povinností.
3. Povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v

²⁶Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb., §47a, odst. 2, písm. f) až h).

pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak. V současné době je velký trend v tom, aby dítě bylo v kontaktu se svoji biologickou rodinou. Prvotní zájem by měl vzejít ze strany biologické rodiny a pěstounská rodina by měla tento jejich záměr umožnit. Pro dítě a jeho identitu je nutné, aby znalo svůj původ, své etnikum, prostředí odkud vzešlo, svoji historii. V každém případě by mělo jít o plánovaný a řízený proces, vedený odborníky. Organizace, se kterou má pěstounská rodina uzavřenu dohodu o výkonu pěst. péče, by měla umět zabezpečit a připravit všechny na tento kontakt. Ne vždy je dítě na tento kontakt připraveno. Hodně záleží na důvodech odebrání dítěte z rodiny a svěřením jej do náhradní rodiny. Během první návštěvy se organizace setká s biologickou rodinou, kdy se vyptá na jejich požadavky (zpravidla chtějí, aby dítě mohli navštěvovat, telefonovat mu, posílat dárky, být informováni o jeho školním a zdravotním stavu atd.). Na další schůzce přichází na řadu pěstouni. I oni sdělují své podmínky (někteří si nepřejí návštěvy u nich v rodině). Na třetí schůzce by se měli potkat obě strany, kdy by si měli navzájem prostřednictvím organizace nastavit pravidla a frekvenci kontaktu a stvrdit toto písemnou dohodou. V posledním kroku přichází na řadu příprava dítěte na tento kontakt, což je nejzásadnější pro konání samotného kontaktu. Místo pro setkání se volí neutrální, aby dítě bylo v bezpečí (poradna, mateřské centrum, dětské hřiště apod.).

Dohody o výkonu pěstounské péče

Novela přináší novum v podobě uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, které mají povinnost uzavírat všechny osoby pečující a osoby v evidenci. Prvotně musí pěstounům nabídnout uzavření takové dohody obecní úřad obce s rozšířenou působností dle trvalého bydliště pěstounů, který by měl zároveň informovat o možnosti uzavřít dohodu s jinými subjekty, jako např. obecní úřad, jiný obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad nebo pověřená osoba, avšak pouze se souhlasem původního obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Dohody u pěstounské péče na přechodnou dobu jsou uzavírány bez vztahu ke konkrétním dětem do 30 dnů od zařazení do evidence a u jiných typů péče (pěstounská péče, předpěstounská, poručenská, řízení o ustanovení poručníka) pak

do 30 dnů od svěřeni prvního dítěte do péče, s příchodem každého dalšího dítěte se dohoda může měnit dle jeho potřeb. Pokud nedojde do 30 dnů od svěřeni prvního dítěte do péče osoby pečující či do 30 dnů od zařazení osoby do evidence osob, obecní úřad obce s rozšířenou působností pěstounů vydá správní rozhodnutí, kde upraví práva a povinnosti stanovené zákonem (vyjmenovány výše).

V dohodě jsou specifikovány zákonná práva a povinnosti pěstounů. Organizace, se kterou pěstoun dohodu o výkonu pěst. péče uzavřel, je povinna sledovat výkon pěstounské péče, tedy být v osobním kontaktu s pěstouny a dětmi svěřenými do jejich péče minimálně co dva měsíce. Organizace mají za povinnost jednou za půl roku podávat orgánu sociálně právní ochrany dětí zprávu o průběhu plnění této dohody.

4.7 Finanční podpora pěstounské péče

Od 1. 1. 2013 přestávají být pěstounské dávky dávkami spadající pod státní sociální podporu, ale právně již spadají pod zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Dávky pěstounské péče se vyřizují na pobočkách Úřadu práce dle trvalého bydliště osoby, která má na dávku nárok. Oprávněné osoby byly do 30. 11. 2012 formou sdělení upozorněny na fakt zániku nároku na dávku podle stávající právní úpravy a nutnost podat si novou žádost.

Novelou došlo ke sjednocení odměn (dosud „klasická“ odměna dle zák. č. 117/1995 Sb., odměna ve zvláštních případech, odměna pěstounů v zařízeních). Odměna je posuzována jako příjem ze závislé činnosti pro účely daně z příjmů, pojistného na sociální zabezpečení, pojistného na úrazové pojištění a pojistného na všeobecné zdravotní pojištění. V případě, že jsou oba manželé osobou pečující nebo osobou v evidenci, náleží odměna pěstouna pouze jednomu z nich. Bez ohledu na druh odměny si mohou pěstouni přivydělávat

Dávky pěstounské péče do 31. 12. 2012

Dávky pěstounské péče byly čtyři – příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek na odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na nákup osobního motorového vozidla. Tyto dávky byly vypláceny na kontaktních pracovištích státní sociální podpory.

Dávky pěstounské péče od 1. 1. 2013

Zcela nové právní pojetí přináší mnoho změn do systému vyplácení dávek. Dávek je již pět, kdy ke čtyřem stávajícím přibyl příspěvek při ukončení pěstounské péče. Tyto uvedené dávky jsou vypláceny kontaktním pracovištěm Úřadu práce.

Nyní bych se chtěla věnovat podrobnějšímu srovnání jednotlivých dávek.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Je to dávka pro pěstounské děti, ze kterých jsou hrazeny jejich potřeby. Má na ně nárok každé dítě svěřené do pěstounské péče a to do 26 let věku. Zletilé nezaopatřené dítě má nárok v případě, že trvale žije a uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení jeho zletilosti osobou pečující. U dětí se zdravotní postižením dochází k navýšení částky o násobek daného koeficientu a životního minima. U dětí se zdravotní postižením dochází k navýšení částky o násobek daného koeficientu a životního minima.

Do 31. 12. 2012

VĚK DÍTĚTE	ZDRAVÉ DÍTĚ	ZÁVISLOST STUPNĚ I.	ZÁVISLOST STUPNĚ II.	ZÁVISLOST STUPNĚ III., IV.
Do 6 let	4 002,-	4 089,-	5 046,-	5 394,-
6 – 15	4 922,-	5 029,-	6 206,-	6 634,-
15 – 26	5 635,-	5 758,-	7 105,-	7 595,-

Od 1. 1. 2013

VĚK DÍTĚTE	ZDRAVÉ DÍTĚ	ZÁVISLOST STUPNĚ I.	ZÁVISLOST STUPNĚ II.	ZÁVISLOST STUPNĚ III.	ZÁVISLOST STUPNĚ IV.
Do 6 let	4500,-	4 650,-	5 550,-	5 900,-	6 400,-
6 -12	5 550,-	5 650,-	6 800,-	7 250,-	7 850,-
12 - 18	6 350,-	6 450,-	7 800,-	8 300,-	8 700,-
18 - 26	6 600,-	6 750,-	8 100,-	8 600,-	9 000,-

Změny v zákoně:

Zvýšila se částka příspěvku.

V novém znění zákona se již samostatně objevuje stupeň závislosti IV., v původním zákoně byl stupeň č. III. a IV. dohromady. Je velice dobré, aby děti se stupněm postižení č. IV. byli samostatně posuzováni. Rozdíl oproti původnímu zařazení do stupně č. III. sice není velký, ale je krok vpřed. Péče o zdravotně postižené děti je vyčerpávající a to hlavně finančně. Pěstouni s dětmi musejí dojíždět na specializovaná pracoviště, kupovat léky či speciální potřeby. V novém znění zákona je samostatně uvedena věková struktura příjemce dávky a to od 18 roku věku do 26 let.

Příspěvek při převzetí dítěte

Tato dávka slouží k nákupu potřebných věcí pro dítě, které přichází do rodiny a je vyplácena jednorázově. Je určena pouze pro osoby pečující, nikoliv osoby v evidenci. Výše dávky je pevně stanovena.

Do 31. 12. 2012

VĚK DÍTĚTE	PŘÍSPĚVEK PŘI PŘEVZETÍ DÍTĚTE
Do 6 let	8 000,- Kč
6 – 15 let	9 000,- Kč
15 – 26 let	10 000,- Kč

Od 1. 1. 2013

VĚK DÍTĚTE	PŘÍSPĚVEK PŘI PŘEVZETÍ DÍTĚTE
Do 6 let	8 000,- Kč
6 – 12 let	9 000,- Kč
12 – 18 let	10 000,- Kč

Změny v poskytování příspěvku:

V novém znění zákona se již uvádí označení osoba pečující a dávka se vyplácí pouze do 18. let věku dítěte.

Odměna pěstouna

Tato dávka náleží pěstounovi za péči o dítě v pěstounské péči či péči na přechodnou dobu.

Do 31. 12. 2012

Výše odměny pěstouna činil součin koeficient 1,0 a částky životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě.

„Na **odměnu pěstouna ve zvláštních případech** má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV. Odměna pěstouna ve zvláštních případech za kalendářní měsíc činí součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,5. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje 0,5 životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě se stupněm závislosti II, III, IV.“
odměna náleží pouze tehdy, nebyl-li pěstoun celý měsíc výdělečně činný. Tato odměna se pro účely zdravotního pojištění, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na sociálním zabezpečení posuzovala jako plat.

POČET DĚTÍ V PĚSTOUNSKÉ PÉČI	VÝŠE ODMĚNY
1	3 410,-
2	6 820,-
3 nebo jedno závislé ve stupni II.,III.,IV.	18 755,-
4	20 460,-

Od 1. 1. 2013

Nárok na příspěvek má osoba pečující nebo osoba v evidenci. Pokud jsou oba manželé osobami pečujícími či v evidenci, náleží příspěvek jen jednomu z nich. Pokud je osoba pečující nebo osoba v evidenci rodičem či prarodičem otce či matky svěřeného dítěte, náleží mu příspěvek pouze v případech hodných zvláštního zřetele (zkoumá se majetkové a sociální poměry, zdravotní stav dítěte). Rodičům či prarodičům pečujícím alespoň o 3 děti, tato odměna náleží vždy. Náleží jim i v případech, že pečují alespoň o 1. dítě a to ve stupni závislosti č. II., III. a IV. Za každé další svěřené dítě se částka navyšuje o 4 000,- Kč.

Odměna pěstouna se pro zákony o daních považuje za příjem a zakládá účast na sociálním a zdravotním pojištění.

DÁVKA	SPECIFIKACE POČTU DĚTÍ
8 000,-	1 dítě
12 000,-	2 děti
20 000,-	3 děti
20 000,-	1 dítě se závislostí na pomoci jiné osoby stupně II., III., IV.
20 000,-	Osoba v evidenci (i když nepečuje v dané době o žádné dítě)
24 000,-	Alespoň 1.dítě se závislostí na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III., IV. a toto dítě je svěřeno pěstounům na přechodnou dobu
4 000,-	Za každé další dítě u všech pěstounů

Změny v zákoně:

Zvýšení částek odměn. Odměna se bere jako plat a zakládá účast na zdravotním a sociálním pojištění. Pěstounům na přechodnou se novelou konečně vyřešilo období, kdy nemají zrovna dítě v péči, i po tuto dobu mají nárok na odměnu.

Osobně jsem nezaznamenala žádný případ toho, že by prarodičům nebyla přiznána odměna pěstouna. Formulace, že dávka bude přiznána pouze v případech hodného zřetele, je pravděpodobně pouze formulací napsanou. Úředníkům, kteří schvalují přiznání dávek prarodičům, patří velký dík za to, že berou v potaz zájem dítěte a ne nejasnou formulaci zákona. Nepřiznat dávku prarodičům, kteří často žijí ze starobního důchodu, by jistě nebylo ku prospěchu dítěte. Prarodiče by péči o dítě jistě zvládli, ale jejich životní úroveň i svěřených dětí by mohla klesnout.

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Tato dávka měla pomoci pěstounům s více dětmi nebo se zdravotně postiženými dětmi v běžném životě.

Do 31. 12. 2012

Příspěvek náležel pěstounovi, který měl v péči alespoň čtyři děti za předpokladu, že vozidlo nepoužíval k výdělečné činnosti. Výše příspěvku činila 70% pořizovací ceny vozidla, resp.ceny opravy vozidla, přičemž motorové vozidlo či oprava vozidla nesměla přesáhnout částku 100 000,- Kč.

Od 1. 1. 2013

Nárok na příspěvek má osoba pečující, která má v pěstounské péči alespoň tři děti, včetně zletilých a nezaopatřených, jež osobě pečující zakládá nárok na odměnu pěstouna. Výše příspěvku činí 70% pořizovací ceny vozidla, resp.ceny opravy vozidla, přičemž motorové vozidlo či oprava vozidla nesmí přesáhnout částku 100 000,- Kč.

Změny v zákoně:

Změna v označení příjemce dávky na osobu pečující. V nové verzi zákona má na tuto dávku nárok osoba pečující, která má v péči 3 děti, místo staré verzi, kde bylo zapotřebí mít v péči 4 děti.

Příspěvek při ukončení pěstounské péče

Novela přinesla zcela novou pěstounskou dávku. Nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče má fyzická osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči, a to ke dni zániku nároku této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Výše jednorázového příspěvku činí 25 000 Kč.Nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče náleží jen jednou.

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Cíl výzkumu

V teoretické části mé práce jsem mj. nastínila vývoj a změny v pěstounské péči v České republice po novele zákona o sociálně právní ochraně dětí.

Empirická část je rozdělena do dvou kapitol. V první popisuji cíl mého kvalitativního výzkumu, jsou zde popsáni respondenti výzkumu, kterými jsou především pěstounské rodiny. Výběr pěstounských rodin nebyl náhodný, snažila jsem se o to, aby každá z nich byla něčím specifická. Právě díky rozmanitosti pěstounů můžu navzájem porovnat jejich názory, postřehy a zkušenosti. Dalšími dotazovanými byli odborníci z řad sociálních pracovníků, kteří se zabývají pěstounskou péčí.

Hlavním cílem mého výzkumu je dozvědět se, jak pěstouni a odborníci z oblasti náhradní rodinné péče vnímají změnu v novele ZOSPOD. Jak vnímají to, že pěstouni mají po novele zákona určitá práva a povinnosti. Zda pěstouni využívají nabízenou odbornou pomoc, která plyne z uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče apod.

Otázky pokládané respondentům:

1. Jak vnímáte změny v novele zákona o ZOSPOD, které se týkají práv a povinností při výkonu pěstounské péče?
2. Která organizace, která má pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí, se Vám zatím jeví jako nejvhodnější pro odborné doprovázení pěstounských rodin?
3. Využíváte nabízené odborné služby, které se vztahují k pěstounské péči (terapeutické, psychologické, etopedické, pedagogické či jiné odborné služby)

5.1 Metodika výzkumné části

Práce v těchto podkapitolách se zabývá otázkami, které si bylo nutno položit před samotnou realizací výzkumu, tedy výběru zkoumaného vzorku i jeho cílů.

5.1.1 Předvýzkum

Můj výzkum jsem postavila na snaze porovnat názory pěstounů s názory odborníků v oblasti náhradní rodinné péče po přijetí novely jmenovaného zákona. Zabývala jsem se otázkami, **kdo** (čili kdo budou mí respondenti), **kdy** (zahájení a ukončení výzkumu) a **jakými metodami** bude výzkum probíhat.

Kdo

Jako respondenty jsem si vybrala čtyři pěstounské rodiny, které mají odlišnou strukturu rodiny, věk, počet svěřených dětí a 2 odborné sociální pracovníce, které se zabývají pěstounskou péčí.

Pěstounské rodiny jsou označeny jako R1, R2, R3 a R4, sociální pracovníce jako SP1, SP2 a SP3.

Kdy

S vlastním výzkumem bylo započato již v červnu tohoto roku (2013), kdy tato fáze spočívala ve vyhledávání vhodných respondentů, jejich oslovování a přislíbení další spolupráce.

Každý rozhovor s pěstouny trval přibližně 90 minut, byl zaznamenáván na diktafon. Rozhovory s odborníky pak trvaly cca 90-120 minut, rovněž byly nahrávány na diktafon.

Metoda výzkumu

V mém výzkumu jsem dala přednost, i s ohledem na záměr práce, kvalitativnímu výzkumu nad kvantitativním, tedy lidskému pohledu na daný problém, na základě těchto dílčích cílů byla pro práci zvolena výzkumná metoda formou **polostrukturevaného rozhovoru** s respondenty, která může nejlépe zprostředkovat názory, postřehy a odpovědět na otázky, jež si tato práce klade.

Otázky rozhovoru byly dopředu připravené, ale jejich pořadí nebylo striktně dodržováno. Dotazy byly kladeny v průběhu rozhovoru tak, aby nebylo zbytečně zasahováno do vyprávění pěstounů. Využila jsem i doplňující otázky a to tak, aby vždy korespondovaly s danou otázkou.

5.1.2 Vlastní výzkum

Jak jsem uvedla, výzkumný vzorek čili respondenti byli vybráni záměrně. Byly osloveny čtyři pěstounské rodiny, přičemž každá z rodin měla v náhradní rodinné péči minimálně jedno dítě.

Výzkum byl prováděn v domácnostech pěstounů. Vybrané rodiny se zapojením do výzkumu souhlasili. Po vypracování a vyhodnocení výzkumu byli s prací seznámeni. Skutečná jména i ostatní osobní údaje, které by mohly vést k identifikaci zúčastněných, jsou změněna. Počty dětí (ať už přijatých či biologických), lokace (přibližná), případně vek účastníků (je-li toto důležité k dokreslení situace), odpovídají realitě.

5.1.3 Rozhovor

Rozhovor je brán jako nejčastější metoda sběru dat v kvalitativním výzkumu. Pro svůj výzkum jsem si vybrala polostrukturovaný, tedy předem připravený okruh otázek, pro všechny zkoumané osoby jsou otázky stejné – někdy je tento typ označován jako standardizovaný typ rozhovoru.

Fáze:

Příprava rozhovoru zahrnuje teoretickou znalost dané oblasti a její terminologie. Zároveň se jedná o vytvoření schématu základních témat rozhovoru a otázek k jednotlivým tématům. Řízení rozhovoru – na počátku dochází k představení výzkumníka i jeho projektu, ujištění o anonymitě, požádání o spolupráci a souhlasu s nahráváním rozhovoru. Dalším krokem je pokládání úvodních otázek (s cílem navodit přátelskou atmosféru, empatii). Úvodní otázky mají být jednoduché. Páteř celého rozhovoru tvoří hlavní otázky, které se bezprostředně týkají výzkumného tématu. Výzkumník by se měl vyvarovat podsouvání odpovědí, hodnocení. Závěr rozhovoru tvoří ukončovací otázky a sdělení, ve kterém je dobré znovu připomenout zásadu anonymity, vysvětlení dalšího směřování výzkumu, poděkování za spolupráci. Přepis rozhovoru – nepředstavuje nijak mentálně složitou činnost. Jedná se však o nesmírně časově náročnou aktivitu.

5.2 Seznámení s respondenty a analýzy jednotlivých rozhovorů

Zvolené rodiny jsem si vybrala z důvodů jejich odlišnosti, která může napomoci při získání různorodých pohledů na pokládané otázky. Během první schůzky jsem pěstounské rodiny seznámila se strukturou a cílem tohoto výzkumu, a domluvili jsme si vzájemné podmínky naší spolupráce. Jako odborníky jsem si vybrala 4 sociální pracovníce, které mají odlišnou zkušenost s uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče.

Rodiny jsem si vybrala v rámci své náplně práce (rovněž odborně doprovázím pěst. rodiny), všichni souhlasili se zapojením do výzkumu. Po vypracování a vyhodnocení výzkumu byli s prací seznámeni a souhlasili se zněním svých odpovědí a názorů.

Kvantita a kvalita výzkumného vzorku

Jsem si vědoma toho, že zvolené množství pěstounů nemůže dát odpovídající hodnotu odpovědi, ale výběr těchto pěstounů nebyl náhodný. Díky rozmanitosti pěstounů můžeme porovnat jejich názory, každá rodina je specifická, má jiné potřeby, má jinou skladbu rodiny a má odlišné potřeby. Rodiny se navzájem neznají.

Respondeti výzkumu jsou tyto pěstounské rodiny:

Pěstounské rodiny jsem si označila jako R1, R2, R3 a R4, sociální pracovníce jako SP1, SP2.

R1 - svobodný pěstoun, věk 32, nemá žádné vlastní dítě. V pěstounské péči má od roku 2011 dvě děti své sestry (chlapec 16 let a dívka 6 let)

R2 - manželé 10 let, žádné vlastní dítě. V pěstounské péči mají od roku 2012 tříletého chlapce

R3 - manželé 14 let, adoptovaná dcera (7 let) a od roku 2013 mají v pěstounské péči tříletého chlapce

R4 - manželé 30 let, 4 vlastní dospělé děti, 3 děti v pěstounské péči (chlapec 16 let a dívka 17 let). Ti jsou v pěstounské péči od roku 2002 a nejmladší 8 letá dívka je v pěstounské péči od roku 2008.

5.2.1 Rodina R1

Charakteristika rodiny

Pěstoun je svobodný 32 letý muž, který bydlí na vesnickém statku. V roce 2011 převzal do pěstounské péče děti své sestry. Děti byly matce odebrány na základě předběžného opatření z důvodu jejího alkoholismu. Při převzetí dětí do péče pěstouna byla přítomna Plodič ČR, sociální pracovnice odboru sociálně právní ochrany dětí a lékař, který matku ošetřoval. Děti jsou s matkou v telefonickém kontaktu. Otec je bezdomovec, místo pobytu stále mění.

Pěstoun převzal děti do pěstounské péče v době, kdy mu bylo necelých 30 let a byl svobodný. S dětmi své sestry se sice stýkal i v minulosti, ale návštěvy byly pouze v rámci rodinných oslav. Bližší vztah k dětem neměl. Děti na změnu rodinného prostředí reagovaly kupodivu dobře. Zpočátku měl obavu, že Jakub bude v regresi, protože změna městského prostředí za vesnický statek mohla být pro něj deprimující. Karolínka je veselá holčička, která změnu zvládla poměrně dobře. Teprve nyní si uvědomuje, že maminka u nich nebydlí.

Pěstoun je velice vstřícný, komunikativní a k dětem má velice krásný vztah. Ty ho oslovují strejdo. Karolínka jej sice chtěla oslovovat tatínku, ale pěstoun holčičce vysvětlil, že je jen strejda. Děti mají jasně nastavené pravidla a řád, které plně respektují.

Obrovské pozitivum je, že pěstoun dětem jasně řekl, že on je jen dočasně vychovává, protože jejich matka to nyní nezvládá a je nemocná. I když je matka dětí těžká alkoholička, pěstoun stále o matce mluví dobře a v dětech podporuje vědomí, že máme je jen jedna a nikdo jiný ji nenahradí.

Analýza rozhovoru

Vzhledem k tomu, že pěstoun do doby změny zákona o sociálně právní ochraně dětí (dále jen ZOSPOD) pracoval a staral se o děti, neměl čas na sledování televize a novin, ze kterých by se dozvěděl o nějakých změnách. O změně byl informován až prostřednictvím OSPOD, která jej vyzvala k tomu, aby se dostavil na sociální odbor městského úřadu, kde ho seznámili se všemi změnami. Popravdě řečeno, pěstoun byl pouze obeznámen s tím, že musí podepsat nějakou dohodu a dojde ke změně výplaty dávek. Informace o nutnosti uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče byla pro něj naprostou novinkou. Pěstoun neměl žádné povědomí o organizacích, které by tuto dohodu s ním uzavřely,

využil doporučení OSPOD a s doporučenou organizací podepsal dohodu o výkonu pěstounské péče. Sepsání dohody proběhlo v poradně v Novém Jičíně. Klíčová sociální pracovnice pěstounovi vše podrobně vysvětlila, ale i přesto pěstoun zpočátku neviděl žádnou výhodu, která by byla pro něj využitelná. To, že do rodiny bude dojíždět další sociální pracovnice mu nevadilo. S postupem času přišel na to, že „jeho“ sociální pracovnice mu může v leckterých věcech pomoci, což se taky stalo. Jak sám říká: „*aby si dotyčná získala moji důvěru, musí si ji zasloužit a to ne tím, že tady bude jezdit a já ji budu ukazovat skříně, ale vztahem ke mně a mým dětem*“. Pracovní vztah byl díky oboustranné komunikaci nastaven velice dobře, což samotný pěstoun vnímá jako obrovské plus. Dnes, po pár měsících spolupráce vidí pěstoun jednoznačnou výhodu ve změnách, které nastaly. Změny jsou dle pěstouna nastaveny dobře, nevadí mu vzdělávání či nevadí mu povinnost dvouměsíčních návštěv.

Pěstoun převzal děti do péče bez jakékoliv přípravy. Obrazně byl vhozen do vody. V době, kdy děti převzal do péče, počítal s tím, že je bude vychovávat tak, jak rodiče vychovali jeho. Zjišťoval, že ne vše se děje tak, jak si představoval. Karolínka se začala ptát, kde je maminka, Jakub matku odmítal. Díky psychologické konzultaci v Centru psychologické poradny, se kterou má sepsanou dohodu o výkonu pěstounské péče, mu byla poskytnuta odborná rada, jak reagovat na další takové dotazy. Nastala situace, kdy opilá matka začala děti telefonicky kontaktovat a projevila zájem o přímý kontakt s dětmi. Profesionálně vedená konzultace vedla k tomu, že byly přesně nastavené pravidla pro styk biologické matky a dětí. Velice ocenil, že na toto nebyl sám a svůj problém svěřil odborníkům. Je spokojený a jak sám sociální pracovník říká: „*vy jste moje odborná kamarádka na telefonu, moje linka důvěry*“.

5.2.2 Rodina R2

Charakteristika rodiny

Pěstouni jsou manželé 10 let, před 2 lety se přestěhovali do rodinného domu na vesnici. Žijí společně se strýcem. Ze zdravotních důvodů nemůže mít pěstounka děti, proto se rozhodli pro adopci. V roce 2012 přijali do rodiny dnes již 3 letého chlapce Maxe.

Maxík byl původně dán k adopci poté, co byl umístěn do klokánku, odkud si jej pěstouni odvezli domů do tzv. hostitelské péče. Díky fatální chybě krajské úřednice došlo k tomu, že rodiče, ač neměli zájem o dítě, odvolali souhlas s osvojením a pěstouny místo soudního řízení o osvojení, čekal boj o svěření dítěte do pěstounské péče. Dnes je stav takový, že u otce proběhlo soudní jednání o vyslovení nezájmu a u matky se na vyslovení nezájmu čeká.

Max je v rodině aklimatizován a zakotven, pěstouny bere jako své rodiče. U chlapce se projevil deprivanční syndrom, který se odráží v jeho vývoji a chování. V současné době navštěvuje mateřskou školu, kde má problémy s porozuměním ze strany pedagogů.

Analýza rozhovoru

Pěstouni změnu v systému pěstounské péče zpočátku moc nepocítili. Dávky pěstounské péče dostávali i před změnou. Zlom nastal, když jim bylo sděleno, že mají povinnost sepsat dohodu o výkonu pěstounské péče. Necháпали důvod uzavření této dohody. Po několika schůzkách se svoji klíčovou sociální pracovníci pochopili, že najednou nejsou sami na problémy, někdo se o ně zajímá, má snahu pomoci. Je jim nablízku. Vzhledem k tomu, že absolvovali přípravu žadatelů o osvojení, neměli problémy s povinnostmi jako je vzdělávání, návštěvy sociální pracovníce.

Samotní pěstouni absolvovali přípravu a psychologické posouzení v Centru psychologické pomoci. Vzhledem k tomu, že organizaci již znali, měli zcela jasné představy o tom, s kým dohodu o výkonu pěstounské péče podepíší. Před podpisem dohody si se sociální pracovníci společně sedli a probrali všechny body dohody, práva a povinnosti. Neuměli si představit, že by tak velké spektrum pomoci a podpory mohli očekávat od OSPOD. Se zvolenou organizací jsou maximálně spokojeni, protože splňuje to, co očekávali.

Pěstouni si cení navázané důvěry. Díky nabízeným odborným službám našli podporu a pomoc ve složitém soudním procesu, který se týkal svěření Maxíka do jejich pěstounské péče. Sociální pracovníce je tam, kde ji potřebují, svěřují se jí se svými problémy, využívají nabízenou psychologickou, sociální či pedagogickou radu. Jsou rádi, že našli ucelenou podporu a pomoc. Malý Maxík má problém ve školce, paní učitelky nechápou specifika pěstounských dětí, proto

využili nabídku odborné konzultace. Paní psycholožka a sociální pracovnice navštívili mateřskou školku a proškolili pedagogický sbor o specifikách dětí v náhradní rodinné péči. Jsou vděční za tuto odbornou pomoc, protože si už nevěděli rady, byli vedením školky hnáni do kouta, Maxíka brali jako nezvladatelné dítě.

„To, že jste s námi a pro nás, si nemírně ceníme. Jste tam, kde máte být, ozvete se, když to nejvíc potřebujeme, malý Maxík Vás má moc rád a má k vám důvěru, což se nestává často. Jste součástí naše malé rodiny“, takto ukončili rozhovor samotní pěstouni.

5.2.3 Rodina R3

Charakteristika rodiny

Pěstouni jsou manželé 14 let. Mnoho let žili v Itálii, po návratu do Čech si přáli založit rodinu, ale zdravotní důvody jejich přání zhatilo.

Žijí v moderním rodinném domě na okraji vesnice. V roce 2008 si osvojili holčičku Báru, v roce 2013 přijali do předpěstounské péče chlapečka Jeníka. V současné době je u soudu návrh na svěření Jeníka do pěstounské péče manželů. Malý Jeník se v rodině velice rychle adaptoval, značně se rozšířila jeho slovní zásoba, každý den byly vidět obrovské pokroky ve vývoji dítěte. Pěstouny po krátké době začal oslovovat maminko a tatínku, ale obráceně. Tatínka oslovoval maminko. Pěstoun tenkrát řekl: „to se poddá“. A ono se to poddalo. Dnes je tatínek tatínkem a maminka maminkou.

Mezi osvojenou dcerou a Jeníkem v předpěstounské péči nedělají rozdíly. Obě děti jsou jejich rovnocennými dětmi.

Analýza rozhovoru

Pěstouni díky osvojení dcery Báry o novele zákona věděli mnoho. Aktivně se zajímají o změny, návrhy a připomínky, které se týkají jakékoliv oblasti, která se dotýká jejich dětí. V rozhovoru pěstouni zcela jasně a přesně definovali změny zákona. Změny berou jako obrovské pozitivum, které dávají pěstounské péči jasná pravidla. Pěstounské dávky berou jako příspěvek pro děti a maximálně je ve

prospěch dětí využívají. Děti tak mohou navštěvovat kroužky, část peněz ukládají Jeníkovi na účet.

Uzavření dohody s někým dalším, než je klasický odbor sociálně právní ochrany uvítali. Nemají s OSPOD dobrou zkušenost. Jak sám pěstoun říká, OSPOD jim „dal“ pouze děti, ale jinak se o ně nestaral. Pěstouni nevyžadují razantní zásah do rodiny, ale přece jen očekávali zájem a podporu. Když jim OSPOD doporučil Centrum psychologické pomoci v Novém Jičíně, ani na chvíli nezaváhali. Sice byli zpočátku na rozpacích, ale po pár schůzkách zjistili, že po dlouhé době je zde někdo, kdo je chápe, podporuje je a je jim nápomocný v řešení problémů. Pěstouni se stali rovnocennými partnery pro zvolenou organizaci.

Během adaptace Jeníka se po několika měsících nezájmu ze strany matky objevil problém. Matka se dožadovala kontaktu s dítětem, pěstouny začala obviňovat z toho, že ji brání ve styku s Jeníkem. Pěstouni se obrátili na svoji klíčovou sociální pracovníci v Centru psychologické pomoci a společně začali nastalou situaci řešit. Pěstouni matku odkázal na Centrum psychologické pomoci, které by připravilo pravidla a podmínky vzájemného kontaktu s malým Jeníkem. Pěstouni sdělili, že cítí obrovskou podporu ze strany své klíčové sociální pracovnice, protože ta jim dává jasné a konkrétní rady a pomoc. Je pro ně velkým rádcem a partnerem.

Pěstouni dále sdělili: „proč probíhá novelizace zákona nebyla už dřív. Tak dlouho se hovoří o profesionalizaci pěstounské péče a až nyní se něco děje“. Problém vidí v hájení práv rodičů, kteří si na dítě vzpomenu jen tehdy, když jim teče do bot. Toto ovšem není součástí výzkumu, ale osobní náhled na jejich osobní zkušenost.

5.2.4 Rodina R4

Charakteristika rodiny

Pěstouni jsou manželé 30 let, mají 4 dospělé děti, které s nimi nežijí ve společné domácnosti a 3 děti v pěstounské péči. Od roku 2002 mají v pěstounské péči sourozence Tomáše a Ivanu, kteří byli matce odebráni z důvodu zanedbání péče. Matka dětí má velice nízké IQ. Obě děti navštěvují speciální školu. S biologickou matkou nejsou děti v kontaktu. V roce 2008 přijali pěstouni do péče

malou Ivanku. Ivanka je v současné době v péči lékařských odborníků, protože se její vývoj před 2 lety zastavil a nevyvíjí se dále.

Pro zajímavost musím uvést, že rodina měla v pěstounské péči i další dítě, které jim bylo odebráno z důvodu podezření na týrání ze strany pěstounů. Obvinění se nikdy neprokázalo, přesto výchovný styl pěstounů je důvodem pro časté návštěvy ze strany OSPOD.

Analýza rozhovoru

Manželé se pěstounské péči věnují spoustu let, proto je změna zákona nijak moc nepřekvapila. Jak sami říkají: „pouze jsme zase začali vyřizovat další papíry a začali více chodit na úřad“. Co se týče financí, změny zpočátku moc nepocítili, protože nekontrolovali účet. Jako pozitivum uvedli to, že nemuseli podepsat dohodu o výkonu pěstounské péče s OSPOD, ale s organizací, kterou si sami mohli vybrat. Jako pozitivum uvedli, že jim bylo nabídnuto vzdělávání, protože ikdyž se pěstounské péči věnují spoustu let, stále mají o čem přemýšlet a co řešit. Pěstouni říkají: „necítíme, že něco musíme, nevyžadujeme svá práva, prostě jsme se navzájem sžili se svoji klíčovou sociální pracovnící. Věříme jí, je součástí nás, probíráme s ní věci, které nechceme ventilovat někde jinde. Je prostě naše.“

Během výběru toho, s kým podepíší dohodu o výkonu pěstounské péče doma dlouze diskutovali. Věděli jedno, nechtěli OSPOD. Zároveň nechtěli neznámou organizaci. Chtěli někoho, kdo by jim zaručil profesionalitu a odbornost. Vybrali si Centrum psychologické pomoci a nelitují.

Díky Centru psychologické pomoci mají pěstouni k dispozici cenné a odborné rady, které s nimi klíčová sociální pracovníce či její kolegyně řeší. Nyní se pěstounská rodina potýká s drogami u dcery. Slova pěstounky: „nebýt Vás a Vaší pomoci, už někde visím. Těch problémů je na mě moc, nevím, kde začít, nevím, jak s dcerou mluvit, nevím.....“, „pěstounka pláče. Pěstouni rádi využívají nabízené vzdělávání, jejichž témata si volí klíčová sociální pracovníce podle potřeb pěstounů.

V rozhovoru nepadlo jediné slovo o nedostacích, negativech. V novele zákona vidí pěstouni pouze klady.

5.2.5 Sociální pracovníce SP1

Charakteristika sociální pracovníce 1

Sociální pracovníce pracuje v oblasti náhradní rodinné péče přes 10 let. Je uznávanou odbornicí na tuto problematiku v moravskoslezském kraji. V současné době doprovází 6 pěstounských rodin, z větší části se věnuje metodice a sociálně právnímu poradenství v rámci svého pracovního postavení.

Analýza rozhovoru

Změna v zákoně o sociálně právní ochraně dětí nás moc nepřekvapila. O změnách jsme byli informováni dopředu. Vydané metodiky byly nepřesné, nevěděli jsme možné počty pěstounů, kteří s námi chtějí podepsat dohodu o výkonu pěstounské péče. Byli jsme s úzkým kontaktem s Krajským úřadem, jehož metodik nám poskytoval doplňující informace, které vyplývaly až z praxe. Dohodu o výkonu pěstounské péče, kde jsou uvedeny veškeré práva a povinnosti, jsme vypracovávali se všemi kolegy z našeho Centra psychologické pomoci. Všichni jsme se museli perfektně naučit všechny změny v novele zákona. Nemohli jsme si dovolit pochybení. Bylo to náročné období, narostla byrokracie, více práce v terénu, větší zatížení všech zainteresovaných pracovníků.

Z dosavadní několikaměsíční praxe si neumíme představit, že by OSPOD podepisoval dohody o výkonu pěstounské péče právě on. Již nyní nevypracovává individuální plány dětí, jak by tedy mohl profesionálně zabezpečovat péči o pěstouny. Péče se netýká jen dětí, ale celkově jde o rodinu. Musí sledovat pokroky či poklesky v rodině, stýkat se s rodinou co 2 měsíce, vyhodnocovat každodenní návštěvu- to je nemožné. Na otázku odpovídá sociální pracovníce toto: „OSPOD není v žádném případě ta organizace, která by zvládla péči o pěstouny. Je to specifická práce, která zahrnuje nejen návštěvy v rodině, ale i psychologickou, pedagogickou, etopedickou a jinou pomoc. Takové odborníky nemají, museli by si najímat odborník a do rodiny by opět přišel další člověk. O to pěstoun nestojí. My odborníky máme všechny k dispozici, pěstouni je znají, nejsou pro ně cizí“.

Nabízená odborná pomoc je plně využívána pěstouny z Centra psychologické pomoci. Pěstouni mají ke své organizaci důvěru, využívají organizaci na 100%, což svědčí o tom, že všichni zaměstnanci Centra dělají svoji práci dobře a pěstouni si dobře vybrali.

5.2.6 Sociální pracovníce SP2

Charakteristika sociální pracovníce 2

Sociální pracovníce pracuje na magistrátu města Karviná. Jako sociální pracovníce s pěstouny pracuje 12 let. Tento sociální odbor uzavírá dohody o výkonu pěstounské péče.

Analýza rozhovoru

O změnách v novele se sociální pracovníce dozvěděla v průběhu měsíce listopadu 2012 a intenzivně se na ni začala připravovat. Byla v úzkém kontaktu s metodiky z Ministerstva práce a sociálních věcí, který jí pomáhal s tvorbou formulářů a dohod. Nikdo nevěděl, jaká bude reakce pěstounů. První dohody začali podepisovat ke konci února 2013. O změnách aktivně informovali pěstouny formou hromadné schůzky. Na ni představili všechny změny v novele zákona, tato schůzka se následně opakovala ještě dvakrát a to tak, aby byli všichni pěstouni se změnou důkladně seznámeni a plně ji pochopili.

Od počátku věděla, že budou s pěstouny uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče. Domnívá se, že jejich kampaň byla úspěšná. 106 pěstounský rodin, 102 uzavřených dohod. Jako důvod tak vysoké míry podepsaných dohod uvádí, že pěstounské rodiny je již znají a spolupracují s nimi řádku let, za druhé jde ve většině případů o příbuzenské pěstounské péče, kde jsou pěstouni starší konzervativní lidé, kteří nemají rádi změny.

Na druhou stranu uvádí, že nemají k dispozici odpovídající odborníky, kteří by zajišťovali komplexní péči o pěstouny a jejich děti. Ty si musí najímat.

5.2.7 Sociální pracovníce SP3

Charakteristika sociální pracovníce SP3

Sociální pracovníce pracuje na městském úřadě jako sociální pracovníce sociálně právního odboru. S pěstounskými rodinami pracuje 10 let. Tento sociální odbor neuzavírá dohody o výkonu pěstounské péče.

Analýza rozhovoru

O změně novely se dozvěděla v průběhu měsíce listopadu 2012. Po seznámení se s novelou zákona dospěli k tomu, že personálně ani časově by uzavírání dohod nezvládli. Své pěstouny seznámili se změnami, které se jejich budou týkat. Ne všichni byli nadšeni a od mnoha z nich vzešly negativní reakce. Dosud byli pěstouny z vlastní vůle, nyní z nich udělali profesionální pěstouny s mnoha povinnostmi.

Jako hlavní důvod, který je vedl k rozhodnutí, že nebudou uzavírat dohody bylo to, že nechtěli se dostat do dvojrole. Najednou by se stali osobami dohlízející i osobami pomáhajícími. V tom viděli problém. Rozhodli se pro jiný model, který jim i pěstounům vyhovuje. Říkají tomu tzv.trojlístek. Na jedné straně je osoba pečující (pěstouni), uprostřed osoba doprovázející (organizace uzavírající dohody) a třetí strana je OSPOD. Všichni se snaží o spolupráci, která jim vyhovuje. V době realizace novely oslovili všechny organizace, které mají pověření k uzavírání dohod a nabídli jim spolupráci. Pěstouni tak měli možnost výběru doprovázející organizace.

Odbornou pomoc zajišťují organizace, které mají s pěstouny uzavřené dohody. Sociální pracovníce z uvedeného trojlístku mají možnost účastnit se vzdělávání pěstounů. Sociální pracovníce uvádí, že necítí žádnou konkurenci. Vše je ku prospěchu pěstounů.

6 Shrnutí výzkumného šetření

V praktické části jsem se chtěla dozvědět názory jednotlivých pěstounských rodin na danou problematiku, kterou jsem shrnula do jedné ze 4 otázek.

Z rozhovorů vyplynulo, že rodiny R1 a R2 nebyli o změnách v novele zákona o sociálně právní ochraně dětí dopředu informováni, proto o ni neměli dopředu žádné či jen povrchní informace. U R2 to bylo tím, že je v poslední době nejvíce zaměstnával soudní spor o dítě. Veškerou energii a volné chvíle trávili s malým dítětem. Rodina R3 byla dokonale seznámena o změnách v novele zákona, protože se o zákony aktivně zajímají. Je to z důvodu, že jim před několika měsíci byl svěřen do předpěstounské péče malý Jeník. Rovněž mají osvojenou dceru. Jakákoliv zmínka o náhradní rodinné péči je pro ně impulsem pro nastudování. Rodina R4 sice byla v kontaktu s ostatními pěstounskými rodinami, ale o změny se nijak zvlášť nezajímali. Pěstounskou péči dělají dlouho, proto neočekávali žádné závratné změny. Je s podivem, že o změnách žádnou z pěstounských rodin neinformoval OSPOD, kterého se změny nejvíce dotýkají. Pouze R3 brala změnu jako pozitivum, rodiny R1, R2 a R4 zpočátku nevěděly o jaké změny půjde, co můžou od nich očekávat, jak moc zasáhne jejich rodinu.

Všichni respondenti uvedli, že nechtěli uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče s OSPOD. Jako hlavní důvod uvedli, že se do té doby OSPOD o něj příliš nestaral a tím pádem, k němu neměli důvěru. To, že někdo rodiny navštíví jedenkrát za půl roku, pro ně není důvěryhodný partner. R2 a R4 měly jasnou představu o tom, s kým dohodu podepíší. Buď o zvolené organizaci věděly a znaly ji, nebo daly na doporučení svých přátel. R1 a R3 daly na doporučení OSPOD. Z toho vyplývá, že žádná z rodin neměla k OSPOD důvěru, neposkytla jim odpovídající informace, což vedlo k tomu, že s ní nechtěly navázat další, bližší spolupráci.

Všechny rodiny využívají odbornou pomoc, kterou jim zvolená organizace nabízí. Nebýt odborné pomoci, rodiny by s obtížemi zvládaly potíže, které denně musí řešit. R2 a R3 absolvovali přípravu pro žadatele, ale i přesto se dostávají do situací, které jsou pro ně nové. R1 neměl do doby přijetí dětí o specifikách dětí v náhradní rodinné péči žádné povědomí. Domníval se, že se děti pouze přestěhují a vše poběží tak jak má. Bohužel tomu tak není. I u něj se začínají vynořovat

problémy, které souvisí s psychikou dítěte. Rovněž musel řešit, jak nastavit pravidla styku matky a dětí tak, aby děti nebyly vystaveny traumatu či alkoholovému excesu jejich matky. R4 vykonává pěstounskou péči několik let. Jak sami říkají, nikdy neměli „klasické“ děti, ale dosud vše zvládali dobře. Nikdy do té doby nepotřebovali větší odbornou radu. Bohužel se v rodině objevily drogy, nedůvěra, lhaní, krádeže. Snažili se problém řešit sami, ale nakonec využili odborné poradenství. Do rodiny začal dojíždět psycholog, etoped, psychiatr či odborný pracovník protidrogového centra pro mládež.

Je vidět, že pro pěstouny má odborná pomoc nezastupitelnou pomoc.

Sociální pracovnice SP1 o změnách věděla dopředu, protože se aktivně podílela na zpracovávání metodiky pro svoji organizaci. Příprava na změnu byla obrovská, ale i tak nevěděla, jak vše bude fungovat v praxi.

Obrovské rozčarování u ní nastal, když zjistila naprostou nepřipravenost některých OSPOD, kteří podávali pěstounům neúplné či zcela nesprávné informace. Nikdy nenabídli pěstounům, že by dohodu mohli podepsat i s nimi. Dle SP1 pravděpodobně věděli, že by nárůst a velkou zátěž nezvládli a to jak časově, tak i odborně.

Zajímavě dopadl i rozbor názorů SP2 a SP3. SP2 pracuje na městském úřadě, který si jasně stanovil, že se svými pěstouny budou dohodu o výkonu pěstounské péče uzavírat sami. Pěstouni neměli moc na výběr, protože nedostali další nabídku. Městský úřad dohody sice uzavírá, ale na odbornou pomoc si najímá externí spolupracovníky. Do vztahu mezi doprovázející organizací a pěstounem vstupuje někdo další. U SP3 bylo jasně stanovené, že dohody nebudou uzavírat, protože nechtějí působit v lidech zmatek. Nevěděli, jak by ohraničili vztah dozorující a pečující organizace. Toto nelze skloubit. Tento model plně vyhovuje všem. Všechny pracovníci mají mezi sebou úzkou spolupráci, kterou oceňují i samotní pěstouni.

Celkově nelze říci, který model je pro pěstouna nejvhodnější. Záleží na postoji organizace, která dohody o výkonu pěstounské péče uzavírá. Záleží na tom, jak si nastaví vztah mezi nimi coby poskytující organizace a pěstouny, coby příjemce služby. Jako hlavní kritérium by mělo být, aby pěstouni získali odbornou, profesionální a lidskou pomoc a podporu.

Závěr

Diplomová práce se zabývá problematikou pěstounské péče. V teoretické části jsem popsala historii, typy pěstounské péče a hlavní změny, které nastaly po novele zákona o sociálně právní ochraně dětí, které se přímo dotýkají pěstounské péče.

Srovnám –li teoretickou část a praktickou část, lze usoudit, že změny v novele o sociálně právní ochraně dětí se výrazně dotkly všech zainteresovaných, pěstounů, sociálních odborů či organizací pověřených k sociálně právní ochraně dětí.

Plán Ministerstva práce a sociálních věcí je v tom, že dojde k profesionalizaci pěstounských rodin. K tomu, aby toto dobře fungovalo, je zapotřebí, aby vše bylo dobře právně nastaveno a uvedeno v praxi. Pěstouni i samotné organizace, které jsou do pěstounské péče zapojeny, musí mít podporu v připravenosti zainteresovaných institucí. Nesmí docházet k tomu, že jim budou podávány neucelené informace, budou ošizeni o nabídku jiných organizací, které s nimi můžou uzavřít dohodu o výkonu pěstounské péče. Velká úloha leží i na samotných pěstunech. Jsou to právě oni, kdo pečuje o dítě. Na nich leží největší odpovědnost, musí umět přijmout, ale i požadovat odbornou pomoc. Vždy je mít na paměti, že nejdůležitější je zájem dítěte a to musí mít všichni na paměti.

Samotní pěstouni vidí největší problém v nezájmu sociálních pracovníků městských úřadů. Jejich návštěvy se týkají množství jídla, školního prospěchu. Málokdy se zajímají o psychický stav dítěte, zda je dítě v kontaktu s biologickými rodiči, zda dítě něco nepotřebuje. To je ovšem pouze subjektivní názor oslovených pěstounů, se kterými jsem udělala rozhovor.

Naštěstí je dnes doba, kdy začíná docházet ke vzájemné spolupráci mezi pěstouny, doprovázející organizací a orgánem sociálně právní ochrany dětí.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

- ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*, 1.vydání. Praha : Portál, 2001
- BUBLEOVÁ, V. *Historický vývoj péče o opuštěné děti*, Náhradní rodinná péče, 2000, roč. 3, čl. 1, ISSN 1212-3765.
- BUBLEOVÁ, V. et al. *Pěstouni mají právo na služby: Praktický průvodce pro náhradní rodinnou péči*. Praha: Občanské sdružení Rozum a Cít, 2007
- KOVAŘÍK, J. a kol.: *Náhradní rodinná péče v praxi*. Středisko NRP a Portál, 2004.
- MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 3. vydání. Praha: Portál, 1999.
- MATĚJČEK a spol. *Osvojení a pěstounská péče*, 1.vydání. Praha : Portál, 2001
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. 1. Vydání. Praha: Portál, 1994
- ÚLEHLA, I., *Umění pomáhat*, 1.vydání, Písek: Renesance, 1996
- SOBOTKOVÁ, I. *Pěstounské rodiny: jejich fungování a odolnost*, 1.vydání, MPSV
- ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2012.
- .

Právní předpisy

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- Zákonč. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění zákona č. 401/2012 Sb.
- Zákon č.301/2000 Sb. o matrikách

Internetové zdroje

- http://www.nahradnirodina.cz/publikace_a_texty_strediska_nrp
- <http://www.mpsv.cz/cs/7256>
- <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/nahradni-rodinna-pece-13089/>

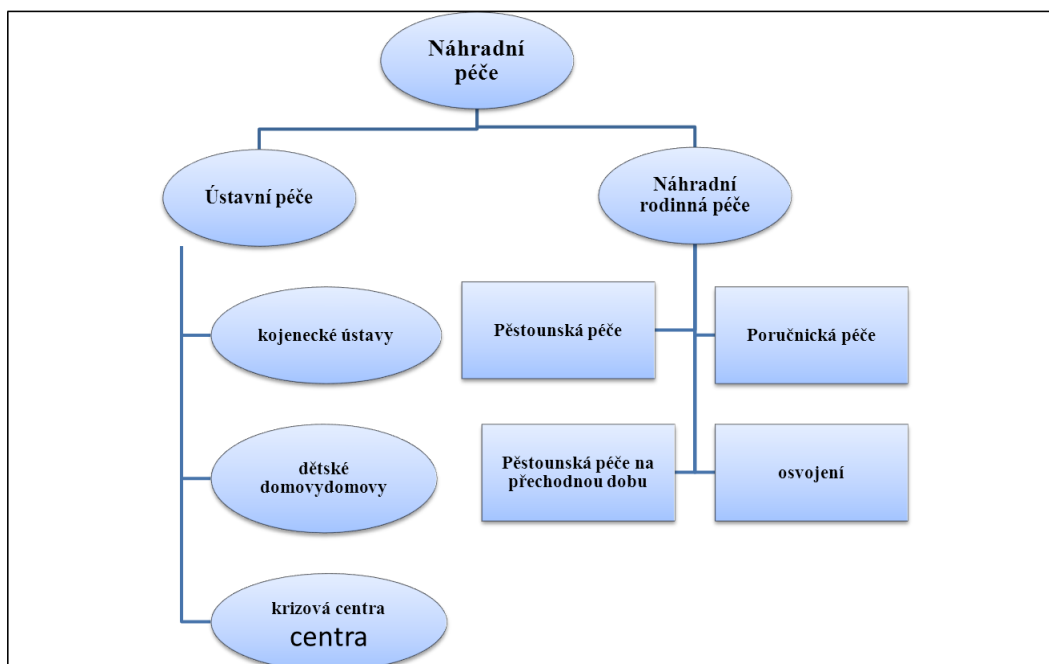
Seznam zkratk

OSPOD	orgán sociálně právní ochrany dětí
ZOSPOD	zákon o sociálně právní ochraně dětí
Č.	číslo
Sb.	sbírka
Cit.	citace
Srov.	srovnej
Atd.	a tak dále

Přílohy

1. Systém náhradní péče v České republice

Příloha č. 1: Systém náhradní péče v České republice

Seznam tabulek

- 1. Tabulka č. 1:**Náhradní rodinná péče – statistika žadatelů
- 2.Tabulka č. 2:**Náhradní rodinná péče – statistika žadatelů
- 2.Tabulka č. 3.:**Vybrané statistické údaje o výkonu sociálně-právní ochrany dětí

Tabulka č. 1: Náhradní rodinná péče – statistika žadatelů

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Součet
Počet přijatých žádostí – osvojení	101	108	109	91	135	92	60	59	65	820
Počet přijatých žádostí – pěstounská péče	83	80	64	61	65	54	64	73	100	644
Pěstounská péče na přechodnou dobu	-	-	-	-	-	-	-	-	29	29

Tabulka č. 2: Náhradní rodinná péče – statistika dětí

	200 2	200 3	200 4	200 5	200 6	200 7	200 8	200 9	201 0	201 1	201 2	Souč et
Počet dětí umístěných v daném roce do osvojení	63	57	75	35	39	31	45	39	44	52	55	606
Počet dětí umístěných v daném roce do pěstounské péče	33	34	41	33	41	45	55	62	41	50	67	540
Počet dětí umístěných z jiných krajů	-	-	-	15	20	21	12	8	12	11	18	117
Celkem	96	91	116	83	100	97	112	109	97	113	140	1263

Tabulka č. 3.: Vybrané statistické údaje o výkonu sociálně-právní ochrany dětí

Počet dětí svěřených do pěstounské péče

Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet	780	775	771	744	766	656	792	842	942	750	802	879	884	908	863	1 015	1 089	864

Počet žadatelů o osvojení

Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet	2 407	2 250	2 352	2 245	2 254	1 875	1 990	1 980	1 650	2 284	2 531	2 123	1 969	2 100	2 369	2 440	2 524	2 500

Počet žadatelů o pěstounskou péči

Rok	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet	311	451	482	501	484	455	387	516	427	640	864	720	632	730	752	809	760	703

Počet osvojených dětí

Rok	2000	2001	2002	2003	2004
nezrušitelné	1 492	1 323	1 297	1 204	1 154
zrušitelné	164	158	123	125	143

Počet pěstounských rodin

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
stav k 31.12.	-	-	-	4 028	4 060	4 256	4 481	4 560	4 555	4 661	4 488	4 607	4 665	4 844	4 760	4 722	4 720	4 845

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Kamila Geryková, Dis.

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Pěstounská péče

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kliment, Ph.D.

Počet znaků: 102 556

Počet příloh: 4

Počet použitých zdrojů: 16

Klíčová slova: pěstounská péče, náhradní rodinná péče, novela zákona o sociálně právní ochraně dětí,

Keywords: foster care, amendment to the law on social and legal protection of children

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na pěstounskou péči. Teoretická část charakterizuje pěstounskou péči jako jednu z možností náhradní rodinné výchovy. Seznamuje s několika typy pěstounské péče. V poslední kapitole jsou popsány změny v pěstounské péči po 1.1.2013.

Praktická část se týká rozhovorů pěstounů a odborníků, kteří se zabývají pěstounskou péčí. V následném zhodnocení je vidět, zda byli na změny připraveni či nikoliv a zda jsou jim změny ku prospěchu.

Annotation

The thesis is focused on foster care. The theoretical part describes foster care as an optional alternative family care. It introduces several types of foster care. The last chapter describes the changes in foster care after 1.1.2013.

The practical part involves interview of foster parents and Professionals who deal with foster care. In a subsequent evaluation show, whether they are ready for the changes or not, and whether the changes are useful for them.